

Referanser: KM 11/08, KM 06/09, KM 11/10, KM 11/11, KM 04/14, KM 13/16, KM 15/18, KM 07/19, KM 15/20, KM 20/21, KM 10/22, KM 11/22, KR 86/22, KR 98/22, KR 36/23

Arkivsak: 22/03349-27

Forskrift om regler for valg av Kirkerådet og endringer i kirkeordningen m.m.

Sammendrag

Kirkerådets sammensetning og valgordning ble sist endret med virkning fra 2020. Kirkerådets sammensetning er regulert i kirkeordningen, og ikke i valgreglene. Det betyr at eventuelle endringer i sammensetningen må gjøres i kirkeordningen. På bakgrunn av en høring, foreslår Kirkerådet noen justeringer i kirkeordningens bestemmelse om Kirkerådets sammensetning i denne saken. Større endringer vil bli vurdert i sammenheng med kirkelig organisering.

Kirkerådet fremmer også et forslag til nye regler for valg av Kirkerådet. Forslaget innebærer at det videreføres at leder velges gjennom særskilt valg. Reglene åpner for at valget av de leke medlemmene av Kirkerådet kan gjennomføres som avtalevalg eller flertallsvalg. Lek kirkelig tilsatt og prestene velges gjennom flertallsvalg.

Kirkerådet foreslår også noen tilhørende endringer i forskrift om regler for Kirkerådets virksomhet og Kirkemøtets forretningsorden.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å treffe følgende forslag til vedtak:

1. Kirkemøtet vedtar følgende forskrift om endring i kirkeordning for Den norske kirke:

I

I kirkeordning 30. mars 2019 nr. 2307 for Den norske kirke gjøres følgende endringer:

§ 29 første ledd skal lyde:

Kirkerådet består av 13 leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og to prester valgt av Kirkemøtet og preses i Bispemøtet. Visepreses er vara for preses. For hvert øvrig medlem velges det ett varamedlem.

II

Endringen trer i kraft straks.

2. Kirkemøtet vedtar følgende forskrift om regler for valg av Kirkerådet:

Kapittel 1. Generelle bestemmelser

§ 1-1. Valgperiode. Nyvalg i valgperioden

Kirkerådets valgperiode er fire år fra Kirkemøtets første møte i bispedømmerådene valgperiode frem til Kirkemøtets første møte i den påfølgende valgperioden.

Kirkerådet tiltrer umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted. Ved nyvalg innenfor valgperioden tiltrer Kirkerådet straks det er valgt.

Mistillit til Kirkerådets leder eller samlet til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, kan fremmes av minst ett medlem av Kirkemøtet.

Hvis mistillitsforslaget får alminnelig flertall, skal det velges en ny leder eller et nytt Kirkeråd for resten av valgperioden.

§ 1-2. Valgkomiteen. Hemmelig valg

Valgkomiteen leder valget og foretar valgoppgjøret.

Valgkomiteen sørger for stemmesedler til den enkelte valgomgang.

Stemmegivningen kan i stedet gjennomføres ved bruk av elektronisk møtesystem.

Stemmegivningen er hemmelig.

§ 1-3. Valgbarhet

Kirkerådets medlemmer og varamedlemmer må være medlemmer av Kirkemøtet.

Kapittel 2. Valg av leder

§ 2-1. Nominasjon av leder

Bispedømmerådene kan komme med forslag til lederkandidater overfor valgkomiteen.

Kirkemøtets medlemmer kan fremme forslag til kandidater under Kirkemøtet.

§ 2-2. Valg av leder

Kirkemøtet velger først leder av Kirkerådet blant Kirkemøtets leke medlemmer ved særskilt avstemning. Det skal avgis stemme på én kandidat. Det er også adgang til å stemme blankt. Hvis ingen ved første stemmegivning får alminnelig flertall av de stemmer som er avgitt, holdes ny stemmegivning. Ved denne skal det bare stemmes på de to som ved første stemmegivning har fått flest stemmer.

Lederen velges for to år. Ved nyvalg velges lederen ut funksjonsperioden. Lederen kan gjenvelges. Kirkerådet velger selv nestleder for en periode på to år.

Kapittel 3. Valg av leke medlemmer

§ 3-1. Valgform

Kirkerådets øvrige leke medlemmer velges ved avtalevalg eller flertallsvalg.

§ 3-2. Avtalevalg

Kirkemøtet kan med 2/3 flertall vedta at valg av de leke medlemmene til Kirkerådet, utenom leder, skal foregå som avtalevalg.

Valget gjennomføres på grunnlag av en innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer, inkludert varamedlem for Kirkerådets leder. Innstillingen skal inneholde minst et medlem og et varamedlem fra hvert bispedømme, og det kan angis hvilken gruppe medlemmene representerer.

Innstillingen skal inneholde minst 40 prosent kvinner og minst 40 prosent menn. Det skal tilstrebes at den også inneholder en andel kandidater under 30 år på minst 20 prosent.

Innstillingen vedtas med 2/3 flertall av Kirkemøtet.

§ 3-3. Valgliste ved flertallsvalg

Hvis valget ikke gjennomføres som avtalevalg, skal valgkomiteen fremme en liste med 22 leke kandidater, to fra hvert bispedømme, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Valgkomiteen skal sikre at kvinner og menn er representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på valglisten. Tilsvarende skal valgkomiteen *tilstrebe* at det er en andel kandidater under 30 år på minst 20 prosent.

Valglisten skal slås sammen med valglisten for prest og lek kirkelig tilsatt etter § 4-1.

Kirkemøtets medlemmer kan fremme forslag til kandidater under Kirkemøtet. Slike kandidater skal føres opp på valglisten. Kandidatene ført opp på valglisten etter dette ledd er ikke omfattet av kravet i annet ledd.

§ 3-4. Valg av medlemmer ved flertallsvalg

Ved flertallsvalg velger Kirkemøtet først fem leke medlemmer, sammen med lek kirkelig tilsatt og prester etter § 4-2 annet ledd. De leke medlemmene skal velges fra bispedømmene leder ikke ble valgt fra. Det skal avgis stemme på fem leke kandidater, én kandidat per bispedømme, én lek kirkelig tilsatt og én prest.

Etter at resultatet av ovenstående valg foreligger, foretas valg av de resterende fem leke medlemmer og én prest. Det skal avgis stemme på fem leke kandidater, én kandidat per bispedømme, og én prest. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

§ 3-5. Valg av varamedlemmer ved flertallsvalg

Etter valget av Kirkerådets faste medlemmer ved flertallsvalg velger Kirkemøtet varamedlemmer i en egen valgomgang.

Kapittel 4. Valg av prester og lek kirkelig tilsatt

§ 4-1. Valgliste ved valg av prester og lek kirkelig tilsatt

Alle prester og leke kirkelig tilsatte i Kirkemøtet er å anse som kandidater til Kirkerådet. Valgkomiteen fremmer derfor en valgliste med:

- a) de elleve leke kirkelig tilsatte, ordnet bispedømmevis, og
- b) de elleve prestene, ordnet bispedømmevis

Ved valg av varamedlemmer, fremmer valgkomiteen en valgliste med de gjenværende kandidatene som ikke er blitt valgt, ordnet bispedømmevis.

Ved nyvalg og suppleringsvalg i valgperioden kommer første og annet ledd til anvendelse så langt det passer.

§ 4-2. Valg av medlemmer

Etter valget av de leke medlemmene ved avtalevalg velger Kirkemøtet en lek kirkelig tilsatt og *to prester*. Det skal avgis stemme på en lek kirkelig tilsatt og *to prester*. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

Om valget av leke medlemmer gjennomføres som flertallsvalg, gjennomføres valget av leke medlemmer, lek kirkelig tilsatt og prester i to valgomganger i henhold til § 3-4.

§ 4-3. Valg av varamedlemmer

Etter valget av Kirkerådets faste medlemmer velger Kirkemøtet varamedlemmer for prest og lek kirkelig tilsatt i en egen valgomgang. For lek kirkelig tilsatt skal det velges ett personlig varamedlem. For prestene skal det velges *to* varamedlemmer i nummerert rekkefølge. Stemmelikhet avgjøres ved loddtrekning. I valgomgangen skal det gis stemme på en lek kirkelig tilsatt og *to prester*. Det er også adgang til å stemme blankt. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

Om valget av leke varamedlemmer gjennomføres som flertallsvalg, gjennomføres valget av leke varamedlemmer og varamedlemmer for lek kirkelig tilsatt og prester i samme valgomgang.

Kapittel 5. Felles bestemmelser

§ 5-1. Stemmelikhet ved flertallsvalg. Forkasting av stemmesedler

Ved stemmelikhet ved flertallsvalg gjøres det omvalg mellom kandidatene som har fått like mange stemmer. Ved fortsatt stemmelikhet treffes avgjørelsen ved loddtrekning.

Valgkomiteen skal forkaste stemmesedler som er feil utfylt.

§ 5-2. Presentasjon av kandidater

Kandidatene føres opp på listen med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet, alder, bispedømme og relevante opplysninger om kandidatene.

§ 5-3. Fratredelse

Hvis Kirkemøtet vedtar mistillit til Kirkerådets leder eller til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, plikter vedkommende å tre ut av rådet fra det tidspunkt ny leder av Kirkerådet eller nytt Kirkeråd er valgt.

Har Kirkemøtet vedtatt mistillit til sittende leder i Kirkerådet, vil vedkommende være utelukket fra å stille til gjenvalg. Har Kirkemøtet vedtatt mistillit samlet til alle medlemmene av Kirkerådet som er valgt av Kirkemøtet, vil fratredende medlemmer, inkludert leder, kunne stille til gjenvalg.

§ 5-4. Nærmere regler ved nyvalg og suppleringsvalg

Ved nyvalg og suppleringsvalg innenfor Kirkerådets valgperiode skal Kirkemøtets valgkomité fungere som nominasjonskomité for valget hvis det gjennomføres som flertallsvalg.

Ved nyvalg i valgperioden kan Kirkemøtet med 2/3 flertall vedta at valg av de leke medlemmene til Kirkerådet, utenom leder, skal foregå som

avtalevalg. Valgkomiteen ber Kirkemøtets medlemmer om å fremme forslag til kandidater til flertallsvalg innen en frist.

Ved suppleringsvalg i valgperioden ber valgkomiteen Kirkemøtets medlemmer om å fremme forslag til kandidater innen en frist.

Ved suppleringsvalg i valgperioden skal valgkomiteen fremme forslag på en til to kandidater til den plassen som står ubesatt. *Gjelder det valg av prest eller lek kirkelig tilsatt, anses alle prester og leke kirkelig tilsatte å være kandidater, jf. § 4-1 tredje ledd.*

Suppleringsvalg gjennomføres som flertallsvalg.

§ 5-4. Mindre endringer

Kirkerådet kan fastsette mindre endringer i reglene.

§ 5-5. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft straks. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 14. november 2021 nr. 3434 om valg av Kirkerådet.

3. Kirkemøtet vedtar følgende forskrift om endringer i forskrift om regler for Kirkerådets virksomhet:

I

I forskrift 14. november 2021 nr. 3246 om regler for Kirkerådets virksomhet gjøres følgende endringer:

§ 5 skal lyde:

§ 5. Vedtaksførhet

Kirkerådet kan bare gjøre gyldig vedtak når *preses (eventuelt fungerende preses)* og minst halvparten av medlemmene, eller lovlig innkalte varamedlemmer, er til stede og avgir stemme i saken.

II

Endringen trer i kraft straks.

4. I Kirkemøtets forretningsorden vedtas følgende endring:

I

§ 3-5 nytt femte ledd skal lyde:

Valgkomiteen forbereder valg av Mellomkirkelig råd og Den norske kirkes klagenemnd til Kirkemøtets første møte i påfølgende valgperiode.

II

Endringen trer i kraft straks.

Saksorientering

1 Bakgrunn og innledning

I 2018 traff Kirkemøtet et overordnet prinsippvedtak om Kirkerådets sammensetning (sak KM 15/18). Dette ble fulgt opp med konkrete regelendringer i Kirkemøtet i 2019 (sak KM 07/19), slik at Kirkemøtet i 2020 kunne gjennomføre valg av Kirkerådet etter de nye reglene. Kirkemøtet behandlet også en sak om valg av varamedlemmer for prestene i 2020 (sak KM 15/20), og regelverket ble fornyet etter ny trossamfunnslov uten innholdsmessige endringer i 2021 (sak KM 20/21).

Etter gjeldende valgforskrift velges Kirkerådet gjennom flertallsvalg. Det innebærer at flertallet kan velge hvem som sitter i Kirkerådet. For at et mindretall i Kirkemøtet skal bli representert i Kirkerådet må et flertall velge representanter fra mindretallet.

Arbeidsgruppe 3 om *Kirkelig demokrati og valgordninger* under Müller-Nilsen-utvalget har utredet og vurdert Kirkerådets sammensetning og valgordning (side 77–90). Også Müller-Nilsen-utvalgets rapport *Samhandling i en selvstendig folkekirke* vurderte dette (se side 79–80), og spørsmålene var tematisert i den etterfølgende høringen (se høringsoppsummeringen for kirkelige instanser side 164–169). Nedenfor vil det gjøres nærmere rede for noen av vurderingene fra disse.

I etterkant av høringen hadde Kirkerådet i en saksorientering til Kirkemøtet uttalt at valgreglene til Kirkerådet skal sendes på høring i forkant av Kirkemøtet 2023 (sak KM 10/22 side 35–36), med utgangspunkt i at valgreglene burde åpne for avtalevalg og forholdsvalg.

Med virkning fra 2021 er sammensetningen av Kirkerådet regulert i *kirkeordning for Den norske kirke* § 29 første ledd:

Kirkerådet består av elleve leke medlemmer, ett fra hvert bispedømme, en lek kirkelig tilsatt og fire prester valgt av Kirkemøtet og en biskop valgt av Bispemøtet. For hvert medlem velges det ett varamedlem.

Eventuelle endringer i sammensetningen krever derfor en endring i kirkeordningen. Müller-Nilsen-utvalget foreslo at Kirkerådet skulle sammensettes av leder, 15 andre folkevalgte medlemmer av Kirkemøtet og preses i Bispemøtet, noe som også må ses i sammenheng med at utvalget foreslo at Kirkemøtet ikke skulle bestå av egne kategorier med prest og lek kirkelig tilsatt. I den etterfølgende høringen tok bare en liten andel av høringsinstansene til orde for endringer. Forslaget om at prester og leke kirkelig tilsatte ikke lenger skulle velges særskilt, fikk liten støtte. I sak KM 10/22 uttalte Kirkerådet følgende til Kirkemøtet:

De kirkelige valgreglene vil derfor i utgangspunktet bygge på dagens sammensetning, om ikke Kirkemøtet 2022 treffer prinsippbeslutning om å foreslå endringer. Alternativt vil Kirkerådet også kunne utrede og sende eventuelle forslag til endringer i kirkeordningen på høring av eget initiativ, i henhold til vanlig prosedyre.

Det var ingen av Kirkemøtets medlemmer som tok opp forslag om å treffe prinsippbeslutning om å foreslå endringer i Kirkerådets sammensetning i den aktuelle saken.

I en annen sak på samme kirkemøte, sak KM 11/22 *Kirkelige valgeregler og tilhørende endringer i kirkeordningen*, ble det fremmet forslag om at «Kirkerådets sammensetning og regler for valg til Kirkerådet utredes og legges frem som sak til Kirkemøtet i 2023». Forslaget falt.

I tråd med det som ble lagt til grunn i Kirkerådets saksorientering til Kirkemøtet, reiste Kirkerådet spørsmål i høringen, se punkt 1.2 nedenfor, om det bør gjøres enkelte justeringer i kirkeordningen innenfor rammen av denne saken. Det gjelder Kirkerådets sammensetning, herunder spørsmålet om representasjon fra alle bispedømmer.

1.3 Kirkerådets oppgaver og ansvar

Over tid har det skjedd en utvikling hvor Kirkerådets oppgaver har blitt flere, og ansvaret har gradvis blitt større. Kirkerådet har fått et tydeligere arbeidsgiveransvar og økonomiansvar. Kirkerådet ivaretar fra 1. januar 2017 utøvelsen av det sentrale arbeidsgiveransvaret for rettssubjektet Den norske kirke. Kirkerådet er også ansvarlig for rammetilskuddet fra staten til Kirkemøtet, noe som utgjør 2 393 millioner kroner i 2023. Kirkerådet leder Den norske kirkes arbeid på nasjonalt nivå og forbereder og gjennomfører Kirkemøtets beslutninger. Kirkerådet har også selv myndighet til å fatte enkelte regelvedtak og har beslutningsmyndighet i noen liturgisaker. Kirkerådets rolle kan karakteriseres på ulike måter. Kirkerådet er et valgt, politisk organ for både rettssubjektet Den norske kirke og hele trossamfunnet. Samtidig får Kirkerådet tydeligere oppgaver som et «styre» i rettssubjektet Den norske kirke. Disse spørsmålene bør følges opp i arbeidet med ny kirkelig organisering, som en del av Kirkemøtets bestilling om å tydeliggjøre ansvaret til folkevalgte styringsorganer og deres valgte ledere, og styrke rammevilkårene. I sammenhengen her kan denne utviklingen tilsi at nye hensyn gjør seg gjeldende, eller at hensyn bør vektas annerledes, når Kirkerådets sammensetning og valgordning skal vurderes. På denne bakgrunnen, og som ledd i en skrittvis utvikling, vurderer Kirkerådet nå om det bør gjøres enkelte justeringer i Kirkerådets sammensetning og valgordning.

1.2 Om høringen

Kirkerådet sendte 19. desember 2023 et høringsnotat med forslag til endringer i kirkeordningen og forslag om forskrift om regler for valg av Kirkerådet og tilhørende endringer i kirkeordningen og virksomhetsreglene. Høringen ble sendt til bispedømmerådene, Bønnelista, Frimodig kirke, Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste og Åpen folkekirke. Høringsfristen var satt til 15. mars 2023.

Kirkerådet mottok hørings svar fra alle bispedømmerådene, to kirkelige fellesråd, ett menighetsråd, *Åpen folkekirke*, *Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste*, *Hovedorganisasjonen KA*, *Presteforeningen* og *Fagforbundet teoLOGene*. *Nord-Hålogaland biskop* avga en fellesuttalelse med *Nord-Hålogaland bispedømmeråd*.

2 Kirkerådets sammensetning – endring i kirkeordningen

2.1 Representasjon fra alle bispedømmene i Kirkerådet

2.1.1 Forslag i høringsnotatet

I dag er det altså fastsatt i kirkeordningen at det skal være ett lekt medlem fra hvert bispedømme i Kirkerådet. Dette er et prinsipp som Kirkemøtet slo fast i 2018, og det var bred tilslutning i forkant. Det har sin begrunnelse i at Kirkerådet leder Den norske kirkes arbeid på nasjonalt nivå, og at det øverste utøvende organet i en landsdekkende folkekirke også må ha representasjon fra hele landet.

Utviklingen av Kirkerådets oppgaver og introduksjonen av ulike grupper i Kirkemøtet kan utfordre prinsippet om at alle bispedømmer fortsatt skal være representert i Kirkerådet. Spørsmålet blir om det i dag bør legges større vekt på at Kirkerådet har behov for ulike typer fagkompetanse for å ivareta det ansvaret Kirkerådet har, eller på at lederne fra de ulike gruppene i Kirkemøtet skal kunne bli representert i Kirkerådet.

Forholdsvalg (listevalg) av Kirkerådet, slik Kirkerådet har pekt på at det vurderte i saksorienteringen til Kirkemøtet 2022, vil i praksis ikke være forenlig med prinsippet om at hvert bispedømme skal være representert i Kirkerådet. Se nærmere om dette i avsnitt 3.3.3.

For å gi Kirkemøtet et handlingsrom i dette spørsmålet foreslo Kirkerådet i høringsnotatet en teknisk flytting av regelen om at hvert bispedømmeråd skal være representert i Kirkerådet fra ett regelsett til et annet; fra kirkeordningen til forskrift om regler for valg av Kirkerådet. En slik flytting åpner for at Kirkemøtet i valgreglene vil kunne gjøre unntak fra hovedregelen om representasjon fra hvert bispedømme.

2.1.2 Høringsinstansenes syn

Av uttalelsene fra bispedømmene går *Hamar bispedømmeråd*, *Møre bispedømmeråd*, *Nord-Hålogaland biskop* og *bispedømmeråd* og *Sør-Hålogaland bispedømmeråd* inn for at bestemmelsen om at hvert bispedømmeråd skal være representert i Kirkerådet, må videreføres som en bestemmelse i kirkeordningen. Det samme gjør *Fagforbundet teOLOGene*. *Birkenes kirkelige fellesråd* mener også at alle bispedømmer må fortsette å være representert i Kirkerådet. *Hamar bispedømmeråd* uttaler for eksempel:

Hamar bispedømmeråd ønsker å videreføre at Kirkerådets sammensetning, herunder eventuelt krav om geografisk representasjon, er regelfestet direkte i Kirkeordningen.

Bjørquin bispedømmeråd, *Tunsberg bispedømmeråd*, *Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste* og *Åpen folkekirke* støtter forslaget om å flytte kravet fra kirkeordningen til valgreglene. *Åpen folkekirke* uttaler:

Åpen folkekirke mener at det har vært en styrke at alle bispedømmer er representert i Kirkerådet. Det har sikret forankring og at folkevalgte fra hele landet har deltatt i den øverste ledelsen av kirken. Samtidig ser vi at

utviklingen i kirkedemokratiet som har skjedd de siste årene kan gjøre det nødvendig å tillegge andre hensyn mer, enn at det fortsatt skal regelfestes at alle bispedømmer skal være representert. Vi støtter at regelsettet flyttes fra kirkeordningen til forskrift om regler for valg av Kirkerådet.

Agder og Telemark bispedømmeråd mener at det:

ikke lengre er nødvendig at det er regelfestet at hvert bispedømmeråd skal være representert med et lekt medlem i Kirkerådet. Utvidelsen fra 11 til 13 leke medlemmer gir rom for at samtlige bispedømmeråd fortsatt kan være representert i Kirkerådet om Kirkemøtet ønsker det.

Borg bispedømmeråd uttaler:

Borg bispedømmeråd ser både fordeler og ulemper mht. krav til geografisk representasjon. I en oppstart med forholdstallsvalg til Kirkemøtet er det viktig med fleksibilitet i valgordningen for leke kandidater, dette for å sikre representasjon både fra de ulike listene og sikre geografisk representasjon. Siden Kirkerådet leder kirkens arbeid på nasjonalt nivå, mener Borg bispedømmeråd på den ene side at det er et viktig demokratisk prinsipp at hvert bispedømme er representert i Kirkerådet. En bred representasjon vil også sikre Kirkerådets beslutninger legitimitet i en landsdekkende folkekirke. På den annen side er Kirkerådet kirkens øverste organ mellom Kirkemøtene der de ulike listene bør representeres. Til sist er det representantenes kompetanse og profesjonalitet som bør vektlegges når Kirkerådet skal velges, dette for å styrke Kirkerådets rolle som styre for rDnk (ref. PwC rapporten «Evaluering av kontrollordningene i Dnk»). For best mulig å kunne balansere disse ulike interessene blir fleksibiliteten i valgordningen viktig å ivareta.

Gjøvik kirkelige fellesråd uttaler:

Med den endringen som er i kirken nå, fristilt fra staten, er vi enig i argumentene i høringsnotatet om at det vil kreves ulik faglig kompetanse i kirkerådet, ikke minst i juss, økonomi og personal. Kanskje må dette prioriteres foran at alle bispedømmer skal være representert. Vi vil foreslå en formulering om at alle bispedømmer bør være representert og at 8-9 bispedømmer må være representert og at man må sikre nødvendig faglig kompetanse og god geografisk representasjon i KR.

2.1.3 Kirkerådets vurderinger

Det er en tydelig tilbakemelding fra de fleste høringsinstansene om at det er viktig å sikre at hvert bispedømme er representert i Kirkerådet. Fire bispedømmeråd går inn for å videreføre dagens bestemmelse om at hvert bispedømmeråd skal være representert i Kirkerådet, mens to bispedømmeråd går inn for å flytte bestemmelsene fra kirkeordningen til valgreglene. Dette får også støtte av Åpen folkekirke og Intereseforening for Nominasjonskomiteens liste. Ett bispedømmeråd mener det ikke lenger er nødvendig å regulere dette. Ett bispedømmeråd ser både fordeler og ulemper mht. krav til geografisk representasjon og vektlegger fleksibilitet i valgordningen. De gjenværende tre bispedømmerådene har ikke uttalt seg eksplisitt til spørsmålet om geografisk representasjon i kirkeordningen.

Til behandlingen i Kirkemøtet tegner det seg derfor ut to muligheter:

- 1) Kravet om at det skal velges [minst] ett lekt medlem per bispedømme, videreføres i kirkeordningen. I så fall vurderer Kirkerådet at det ikke er aktuelt å innføre en mulighet for forholdsvalg.
- 2) Kravet om at det skal velges [minst] ett lekt medlem per bispedømme, videreføres ikke i kirkeordningen. I så fall vil det være mulig å videreføre geografisk krav ved avtalevalg og flertallsvalg, uten at det inngår som et krav ved forholdsvalg. Det vil også være mulig å beslutte at det ikke innføres en mulighet for forholdsvalg for å sikre geografisk representasjon.

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å videreføre en regel om representasjon fra hvert bispedømmeråd i Kirkemøtet, men å flytte bestemmelser om geografisk representasjon fra kirkeordningen til valgreglene. Forslaget må derfor ses i sammenheng med Kirkerådets anbefaling om geografisk representasjon i avsnitt 3.2, 3.3 og 3.4.

2.2 Eventuelle justeringer i Kirkerådets sammensetning

2.2.1 Forslag i høringsnotatet

Spørsmålet om Kirkerådets sammensetning henger til en viss grad sammen med Kirkemøtets sammensetning. Müller-Nilsen-utvalgets forslag om at Kirkerådet ikke lenger skulle ha særskilt representasjon av prest og lek kirkelig tilsatt, hang sammen med at utvalget mente at disse ikke lenger skulle være representert i Kirkemøtet på samme måte som i dag. Kirkerådet pekte i høringsnotatet på at eventuelle større endringer i Kirkerådets sammensetning bør derfor gjøres i sammenheng med eventuelle endringer i Kirkemøtet sammensetning.

Kirkerådet viste i høringsnotatet samtidig til at det kan vurderes om det er rom for å gjøre noen *justeringer* i Kirkerådets sammensetning i denne omgangen, som et ledd i en skrittvis utvikling. Større endringer i sammensetningen vil kunne vurderes i en senere omgang. Kirkerådet ble fra 2020 utvidet med to medlemmer. Det er i dag 17 medlemmer av rådet, i tillegg til at de tre lederne av hhv. Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd og Den norske kirkes ungdomsutvalg møter fast med tale- og forslagsrett. Det kan *vurderes* om rådet bør reduseres noe i størrelse for å legge til rette for mer effektive møter.

Samtidig er det et spørsmål om balansen mellom prester og leke medlemmer i Kirkerådet bør justeres. Noen av medlemmene i arbeidsgruppe 3 under hovedutvalget for kirkelig organisering mente «at ordningen kan sies å gi en uforholdsmessig høy representasjon av prestene (..) i Kirkemøtet i Kirkerådet; 4 av de 11 prestene (...) vil sitte i Kirkerådet, med tilsvarende antall varamedlemmer» (side 80). I praksis betyr det at åtte av de elleve medlemmene i Kirkemøtet enten er medlem eller varamedlem til Kirkerådet.

Antallet prester i Kirkerådet har vært konstant siden Kirkerådet først ble opprettet i 1970, mens antallet leke medlemmer har blitt utvidet fra åtte til elleve. Kirkerådets oppgaver har endret seg betraktelig siden 1970, fra å være et sentralkirkelig forvaltningsorgan innen statskirkeordningen til å bli det utøvende organet («styret») for Den norske kirke etter endringene i relasjonen mellom stat og kirke. Det bør fortsatt være en representasjon av prester i Kirkerådet i tillegg til biskopen, men det kan vurderes om antallet bør reduseres. Kirkerådet vurderer flere alternativer og ønsket høringsinstansenes synspunkter på disse.

Dagens antall prester kan videreføres, antallet kan reduseres til to eller en kan redusere til én prest, jf. alternativene nedenfor.

Når det gjelder biskopen valgt av Bispemøtet, følger det av Bispemøtets forretningsorden § 6 at preses er medlem av Kirkerådet. Müller-Nilsen-utvalget foreslo at dette burde fremgå direkte av kirkeordningen. Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å følge opp dette, ved å presisere at det er preses i Bispemøtet som er biskopen som sitter i Kirkerådet, med visepreses som vara. Dette er likt for alle alternativene nedenfor.

Alternativ A

Alternativ A innebærer at bestemmelsen om dagens sammensetning i Kirkerådet i hovedsak videreføres i kirkeordningen, men at kravet om at de leke medlemmene skal komme fra hvert bispedømme, flyttes fra kirkeordningen til annet regelsett. I dette alternativet legges det vekt på at Kirkemøtet med virkning fra 2020 vedtok en ny sammensetning av Kirkerådet. At det er flere prester i Kirkerådet, bidrar gjerne til at det blir bredde i synspunktene blant prestene, noe som kan være nyttig i liturgisaker mv.

Alternativet innebærer altså en videreføring av 17 medlemmer i Kirkerådet.

I dette alternativet vil kirkeordningen § 29 første ledd endres til følgende:

Kirkerådet består av elleve leke *medlemmer*, en lek kirkelig tilsatt og fire prester valgt av Kirkemøtet og *preses* i Bispemøtet. *Visepreses er vara for preses*. For hvert *øvrige* medlem velges det ett varamedlem.

Alternativ B

I alternativ B beholdes antallet medlemmer i Kirkerådet (17 medlemmer), men det gjøres en endring i antallet leke medlemmer og antallet prester. De leke medlemmene utvides fra elleve til 13, og antallet prester reduseres fra fire til to. Når det blir flere leke plasser i Kirkerådet, vil en lettere kunne ivareta at alle bispedømmer blir representert av leke medlemmer i Kirkerådet, samtidig som lederne av ulike grupperinger i Kirkemøtet i større grad vil kunne bli representert.

I dette alternativet vil kirkeordningen § 29 første ledd endres til følgende:

Kirkerådet består av 13 leke *medlemmer*, en lek kirkelig tilsatt og *to prester* valgt av Kirkemøtet og *preses* i Bispemøtet. *Visepreses er vara for preses*. For hvert *øvrige* medlem velges det ett varamedlem.

Dette alternativet vil kreve flere endringer i valgreglene, uten at disse er tegnet ut i forslaget nedenfor. Det vil blant annet måtte vurderes antall kandidater på valglisten ved flertallsvalg mv. og antall kandidater på innstillingen ved avtalevalg mv.

Alternativ C

Alternativ C innebærer en reduksjon med to prester, slik at Kirkerådet skal bestå av elleve leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og to prester valgt av Kirkemøtet og preses i Bispemøtet.

Alternativet innebærer at Kirkerådet består av 15 medlemmer.

I dette alternativet vil kirkeordningen § 29 første ledd endres til følgende:

Kirkerådet består av elleve leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og to prester valgt av Kirkemøtet og preses i Bispemøtet. Visepreses er vara for preses. For hvert øvrig medlem velges det ett varamedlem.

Alternativ D

Alternativ D innebærer at Kirkerådet skal bestå av elleve leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og en prest valgt av Kirkemøtet, og preses i Bispemøtet. Det utgjør totalt 14 medlemmer. Arbeidsgruppe 3 la vekt på at antallet medlemmer i Kirkerådet bør være et oddetall, for å unngå at møteleders stemme blir avgjørende i saker hvor det er stemmelikhet. I forlengelsen av dette kunne en ha vurdert om det bør være elleve leke medlemmer, i tillegg til lederen. Enkelte har hevdet at lederen, i mindre grad enn andre medlemmer i Kirkerådet, kan ivareta sitt bispedømmes perspektiv særskilt, siden lederen primært har et ansvar for å ivareta helheten. Mot dette kan det argumenteres med at alle medlemmene av Kirkerådet har et helhetlig ansvar for hele kirken, og at ingen er valgt inn i Kirkerådet for å representere sitt bispedømme. Dette alternativet legger størst vekt på å redusere antallet medlemmer av Kirkerådet.

I dette alternativet vil kirkeordningen § 29 første ledd endres til følgende:

Kirkerådet består av elleve leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og en prest valgt av Kirkemøtet og preses i Bispemøtet. Visepreses er vara for preses. For hvert øvrig medlem velges det ett varamedlem.

2.2 Høringsinstansenes syn

Det er delte meninger blant høringsinstansene om det bør gjøres endringer i Kirkerådets sammensetning på nåværende tidspunkt, og om det skal gjøres endringer, hvilke endringer som skal gjøres nå.

Bjørgvin bispedømmeråd, Hamar bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop og bispedømmeråd, Presteforeningen, Fagforbundet teOLOgene og Sund sokneråd støtter i utgangspunktet alternativ A, hvor dagens sammensetning av Kirkerådet videreføres. Bjørgvin bispedømmeråd: «vurderer behovet for endring såpass liten at vi er usikker på om dette er nødvendig nå før det kommer nye endringer i kirkelig organisering». Tilsvarende uttaler Hamar bispedømmeråd:

Hamar bispedømmeråd stiller seg noe undrende til at tematikken knyttet til ordning for valg av Kirkerådet fremmes nå, i og med at Kirkemøtet i 2022 ikke ga noen føringer om at det er ønskelig med endringer i hverken sammensetningen av Kirkerådet eller i valg av Kirkerådet. Det vil være mer naturlig å vurdere sammensetningen av Kirkerådet i lys av endelig beslutning om kirkelig organisering (...). Hamar bispedømmeråd ønsker inntil videre å videreføre gjeldende sammensetning av Kirkerådet (...).

Nord-Hålogaland biskop og bispedømmeråd uttaler seg ikke spesielt til noen av alternativene, men gir uttrykk for et ønske om videreføring: «Spørsmålet om antall prester i Kirkerådet bør etter vår mening avvente til senere i prosessen med kirkelig organisering.» Presteforeningen uttaler:

Presteforeningen støtter ikke endringer i Kirkerådets sammensetning ved en reduksjon av antall prester i rådet, på nåværende tidspunkt.

Høringen etter Müller-Nilsen-utvalgets utredning begrunner ikke en slik endring. Det er heller ikke fremmet forslag om slike endringer i Kirkemøtets behandling av prinsippene for ny kirkelig organisering. Tvert imot falt et forslag på Kirkemøtet i 2022 (sak 11/22) om å utrede Kirkerådets sammensetning og regler for valg til Kirkerådet. Presteforeningen stiller derfor spørsmål ved Kirkerådets grunnlag for å foreslå å fremme denne saken for Kirkemøtet i 2023.

Endringer i Kirkerådets sammensetning med hensyn til antall prester, vil endre balansen mellom representanter for den vigslede tjeneste med Ord og sakrament og valgte representanter i rådene. Dette vil kunne bidra til å svekke tanken om kirkens styringsorganer som et samvirke mellom tjenesten med Ord og sakrament og valgte representanter for kirkens medlemmer i rådene.

Presteforeningen mener eventuelle endringer i Kirkerådets sammensetning må sees i sammenheng med helheten i forslagene til regelendringer i forbindelse med ny kirkelig organisering, som etter planen skal behandles i Kirkemøtet i 2025, og derfor bør avvete til dette Kirkemøtet.

Tilsvarende uttaler *Fagforbundet teOLOgene*:

Fagforbundet teOLOgene støtter ikke endringer i Kirkerådets sammensetning ved en reduksjon av antall prester i rådet (). Forslaget om endring i KR sammensetning ift antall prester vil etter vårt syn medføre en alvorlig svekking av balanse mellom råd og embete. Samvirketanken som har vært bærende i Dnks styringsorganer vil derfor bli alvorlig svekket hvis dette forslaget skulle vedtas. Fagforbundet teOLOgene stiller seg sterkt kritisk til en slik utvikling (...). TeOLOgene mener at rådet bør ha samme sammensetning videre som i dag, bla med 4 prester.

Agder og Telemark bispedømmeråd, Oslo bispedømmeråd, Stavanger bispedømmeråd, Åpen folkekirke og Hamar kirkelige fellesråd går inn for alternativ B, hvor to av dagens fire prester erstattes med to leke medlemmer. *Oslo bispedømmeråd* presiserer i sin uttalelse at «ved flertallsvalg bør det bispedømme som har lederen få et ekstra medlem». *Åpen folkekirke* uttaler:

Kirkerådet har fremmet fire ulike alternativer til sammensetning av Kirkerådet. Åpen folkekirke ser styrker og svakheter med alle alternativer. I utgangspunktet er det få prinsipielle argumenter for at preses ikke skal ivareta ansvaret for den særskilte tjenesten for forvaltningen av ord og sakrament i Kirkerådet. Samtidig har det vært en styrke for kirkedemokratiet at det har vært flere prester som kan ivareta en større teologisk bredde og perspektiver i behandlingen av saker. I lys av at myndigheten til KR er endret vesentlig de siste årene, ser Åpen folkekirke at det er naturlig at folkevalgte medlemmer som er direkte valgt av medlemmene i Kirkevalget utgjør en større andel av Kirkerådet enn dagens 11/17-deler. For å ivareta både teologisk mangfold og større andel folkevalgt representasjon, støtter Åpen folkekirke alternativ B, hvor antallet prester reduseres med to, samtidig som antallet folkevalgte økes med to. Om det er et viktig hensyn å redusere størrelsen på Kirkerådet, kan Åpen folkekirke sekundært støtte alternativ C.

Stavanger bispedømmeråd leverte en delt uttalelse, med 5 stemmer for alternativ B, 2 stemmer for alternativ A, 1 stemme for alternativ C og 2 stemmer for alternativ D.

Møre bispedømmeråd, Nidaros bispedømmeråd og KA går inn for varianter av alternativ C, der Kirkerådet består av elleve leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt, to prester og preses i Bispemøtet. *Nidaros bispedømmeråd* uttaler:

Nidaros bispedømmeråd vil vektlegge betydningen av at prestenes kirkefaglige kompetanse fortsatt er godt representert i Kirkerådet. Sammen med preses vil to prester kunne utgjøre tilstrekkelig teologisk kompetanse og samtidig representere en viss teologisk bredde (...). Nidaros bispedømmeråd vil samtidig anbefale en reduksjon av Kirkerådets medlemmer fra 17 til 15 medlemmer – Alternativ C.

Møre bispedømmeråd uttaler:

Møre bispedømmeråd inn for alternativ C, men med eit tillegg om at leiar blir valt uavhengig av bustadsadressa til dei andre medlemmene i kyrkjerådet. Høyringsinnstansen grunnar fråsegna med at ei slik ordning gir høve til at *kyrkjerådet sin leiar kan komme i tillegg til valt representant for vedkommande bispedømme*. Erfaringar har vist at kyrkjerådsleiar i liten grad har høve til å representere bispedømmet sitt på same måte som andre medlemmer i kyrkjerådet. Det er ikkje urimeleg at det bispedømme som får leiarvervet, også blir representert med eit anna medlem i rådet.

Høyringsorganet rår også til at talet på prestar i kyrkjerådet blir redusert frå 4 til 2. Prestane har stor integritet i kyrkjemøtet og deira teologiske innsikt er stor ressurs for kyrkjemøtet i liturgiske og teologiske spørsmål. Kyrkjerådet sin kompetanse i liturgiske og teologiske spørsmål blir likevel teke vare på gjennom bispemøtet og lærenemnda sin organisatoriske posisjon i slike saker. Høyringsorganet trur også at reduksjon av prestar i kyrkjerådet vil i større grad enn noverande ordning gi støtte til representasjonen frå lek kyrkjeleg tilsette.

Hovedorganisasjonen KA uttaler blant annet:

De senere års utvikling både av Kirkemøtets og Kirkerådets rolle og ansvar gir grunnlag for en grundig gjennomgang og revurdering av Kirkerådet sammensetning.

KA mener at høringsdokumentet i større grad kunne omtalt begrunnelse og premisser for å vurdere de ulike alternative som omtales. På hvilken måte vil rådets legitimitet, arbeidsform og kompetanse kunne svekkes eller styrkes hvis sammensetningen endres? Vi vil her peke på fire hensyn som vi tenker er relevante:

a. Kirkerådets arbeidsgiveransvar

Det overordnede arbeidsgiveransvaret for tilsatte i rettssubjektet Den norske kirke ligger i Kirkemøtet, men det er Kirkerådet som ivaretar utøvelsen av det sentrale arbeidsgiveransvaret på Kirkemøtets vegne. Dagens sammensetning av Kirkerådet innebærer at 5 medlemmer i rådet samtidig er tilsatte i rDnk. Kirkemøtet har pekt på det er uheldig at arbeidsgiveransvaret blir ivaretatt av personer som samtidig er tilsatte i virksomheten.

Samtidig har det blitt erfart som utfordrende for den demokratiske legitimiteten til Kirkerådet at de overordnede arbeidsgiverpolitiske saker har vært lagt til et eget arbeidsgiverutvalg og ikke til de valgte Kirkerådet. Sentrale arbeidsgiverspørsmål har derfor blitt drøftet og avgjort utenfor selve Kirkerådet. Dette dilemmaet bør inngå som et viktig element i diskusjonen om Kirkerådets fremtidige sammensetning. KA har for egen del bl.a. erfart at det lett blir utfordrende når sentrale arbeidsgiverpolitiske beslutninger ikke er forankret i det valgte Kirkeråd.

b. Prest/vigslede tilsatte i rådet

Kirkerådet har en forholdsvis sterkere representasjon av prester enn i andre kirkelige rådsorganer i Den norske kirke. Preses sin selvsagte plass i Kirkerådet sikrer at hensynet til embetets plass i rådets arbeid er ivarettatt. Vi er ikke kjent med hvilke særlige hensyn som tilsier at Kirkerådet har en forholdsmessig så sterk representasjon av prester tilsatt i rDnk.

c. Kirkelig demokrati

Økt selvstendigjøring av Den norske kirke fra staten har hatt som grunnleggende premiss at det kirkelige demokrati skal styrkes og utvikles. Rapporten fra Demokrati- og folkevalgtutvalget har pekt på behovet for å gjennomtenke hvordan de kirkedemokratiske verdier og rammebetingelser kommer til uttrykk i de kirkelige styringsorganene.

d. Kirkerådets to roller i Den norske kirke

Kirkerådet oppgaver er knyttet til å være det utøvende organet for rettssubjektet Den norske kirke, og her har Kirkerådet i økende grad fått oppgaver som et styre for denne delen av kirkens virksomhet. Kirkerådet er samtidig på noen områder et organ som kan uttale seg på vegne av hele trossamfunnet Den norske kirke. Disse to rollene er noe ulike når det gjelder grunnlag og myndighet, og dette bør også legge føringer for valg av sammensetning og andre rammer for rådets arbeid.

(...)

KA mener at Kirkerådets tydelige rolle som arbeidsgiverorgan i Den norske kirke skaper styrings og rollemessige utfordringer når nesten 1/3 av rådets medlemmer er tilsatte arbeidstakere i rettssubjektet Den norske kirke.

Vi foreslår en justering som gjenspeiler at rådet sammensettes forholdsmessig i tråd med Kirkemøtes egen sammensetning.

KA støtter derfor alternativ C, som innebærer at antall prester i rådet reduseres fra 4 til 2 (i tillegg til preses).

En del høringsinstanser har også gitt uttrykk for at de har alternativ C som sitt sekundærstandpunkt. Det gjelder *Agder og Telemark bispedømmeråd*, *Bjergvin bispedømmeråd* og *Åpen folkekirke*.

Tunsberg bispedømmeråd og *Gjøvik kirkelige fellesråd* går inn for alternativ D. *Tunsberg bispedømmeråd* uttaler:

Tunsberg bispedømmeråd mener prinsipielt at fordelingen av valgte leke representanter, lek tilsatt, prest og biskop i Kirkemøtet også bør avspeiles i Kirkerådet. Det betyr at det bør være en prest i Kirkerådet. Det tilsvarer alternativ D i høringen (se også pkt 8 i vår uttalelse).

Bispedømmerådet vil også påpeke at i Kirkerådet er det preses (se også pkt 7) som representerer «embete i rådet» og ikke prestene. En reduksjon fra fire til en prest i Kirkerådet rokker således ikke ved denne modellen.

Samtidig uttaler *Tunsberg bispedømmeråd*:

Tunsberg bispedømme mener at leder bør velges for seg selv, altså i tillegg til de 11 leke medlemmene (forutsatt geografisk representasjon).

Gjøvik kirkelige fellesråd uttaler:

Vi mener det er viktig at KR har en størrelse der de kan jobbe effektivt og godt og at det kan bety at det er fornuftig å redusere antallet noe fra de 17 som er i dag. I alternativ D foreslås 11 leke medlemmer, en lek ansatt, en prest og preses. Dette ser vi på som det beste alternativet.

Det er også enkelte høringsinstanser som lansere sine egne alternativer eller en mellomløsning. *Sør-Hålogaland bispedømmeråd* ønsker på den ene siden «at antall leke medlemmer utvides til 13», og «er delt i synet på hvor mange prester det bør være i Kirkerådet, flertallet ønsker å videreføre 4». *Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste* uttaler:

IFNL vil med dette støtte en kombinasjon av alternativ B og D, slik det presenteres i høringsnotatet. Vi ønsker at leke medlemmer økes til 14 (én mer enn i alt B), og at et det er én prest (som alt D). Denne sammensetningen sikrer at det er et ulikt antall medlemmer.

I vårt alternativ vil kirkeordningen § 29 første ledd endres til:

Kirkerådet består av 14 leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og en prest valgt av Kirkemøtet og preses i Bispemøtet. Visepreses er vara for preses. For hvert øvrig medlem velges det ett varamedlem.

Borg bispedømmeråd uttaler:

Det er enighet i bispedømmerådet om at det er naturlig å redusere antall prester i Kirkerådet, avhengig av kabal kan det være en eller to prester. Det kan vurderes om disse plassene i stedet kan brukes til leke medlemmer, for å løse utfordringene med geografisk representasjon.

Det som taler for at prestenes representasjon reduseres til én representant, er at dette begrenser at en særlig yrkesgruppe blir overrepresentert. Videre er den geistlige linjen allerede tydelig representert ved at preses som en av biskopene sitter i Kirkerådet. Borg bispedømmeråd anbefaler derfor en mellomløsning der man reduserer antall prester til 1 eller 2 representanter.

Det er bred støtte blant høringsinstansene om forslaget om å fastsette at det er preses i Bispemøtet som er biskopen som sitter i Kirkerådet.

Sør-Hålogaland bispedømmeråd uttaler videre:

SHBDR understreker behovet for samisk representasjon i Kirkerådet og ber om at det arbeides videre med endringer i kirkeordningen som kan legge til rette for formell representasjon i Kirkerådet.

2.2.3 Kirkerådets vurderinger

Antallet leke medlemmer og antallet prester i Kirkerådet vil ha mye å si for hvordan de nærmere reglene for gjennomføring av valget skal utformes. I høringsnotatet er det en rekke forskjellige forslag som har blitt fremmet, uten at det er bred oppslutning om noen av dem.

Innenfor rammene av denne saken vil det ikke være mulig å utrede fullstendig alle forslagene som har blitt fremmet i høringen, til det har tilbakemeldingene vært for sprikende. Kirkerådet har derfor, i lys av høringen, valgt å avgrense seg til to alternative sammensetninger, med tilhørende regelforslag:

- A. Kirkerådet består av elleve leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og fire prester valgt av Kirkemøtet og preses i Bispemøtet (i hovedsak en videreføring av dagens sammensetning).
- B. Kirkerådet består av 13 leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og to prester valgt av Kirkemøtet og preses i Bispemøtet.

Kirkerådet anbefaler alternativ B.

Kirkerådet opprettholder forslaget om å fastsette at det er preses i Bispemøtet som er biskopen som sitter i Kirkerådet. Dette har fått bred støtte i høringen.

Når det gjelder innspillet om samisk representasjon i Kirkerådet, viser Kirkerådet til at det har satt ned et utvalg som skal vurdere tiltak som skal styrke samisk kirkeliv, jf. sak KR 97/22. Kirkerådet mener dette spørsmålet bør avvende dette utvalgets vurderinger.

3 Valgordning og valgeregler

3.1 Innledning

I valgforskningen understrekes det at en valgordning er et resultat av kompromisser mellom grupper som kan ha svært ulike interesser knyttet til utformingen. Det finnes ingen ordning som fullt ut tilfredsstillende alle ideelle krav.¹ Uansett hvilken ordning man velger, vil det kunne dukke opp effekter som man ikke har tenkt på, eller som er i strid med det man ønsker. Valgordningen til Kirkerådet inneholder flere dilemmaer og ulike kabaler som må løses.

3.2 Valg av leder

3.2.1 Forslag i høringsnotatet

Valget av leder er annerledes enn valget av de øvrige leke medlemmene til Kirkerådet. Etter dagens regler skal det avholdes en særskilt avstemning ved valg av

¹ Bernt Aardal (2010). «Den norske stortingsvalgordningen og dens politiske konsekvenser» i Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift nr. 2, 2010, s. 75–104.

leder, og til forskjell fra øvrige leke medlemmer er det krav om at leder velges med alminnelig flertall. Det forutsettes at Kirkemøtet fortsatt bør velge lederen ved alminnelig flertall, gjennom en særskilt avstemning. Lederen holdes derfor utenom avtalevalget. Slik er det også i kommuneloven, der det er fastsatt at lederen i folkevalgte organ skal velges ved flertallsvalg, jf. kommuneloven § 7-4.

Kirkerådet foreslo derfor i høringsnotatet at Kirkerådets leder velges av Kirkemøtet ved alminnelig flertall.

3.2.2 Høringsinstansenes syn

Det er bred støtte til forslaget om at leder skal velges separat i eget valg. Samtidig er det noen høringsinstanser som påpeker at valget av leder må ses i sammenheng med avtalevalget. *Åpen folkekirke* uttaler:

Vi ser argumentene for at leder-valget kan holdes utenfor avtalevalget, samtidig som ledervervet naturlig nok vil være en viktig brikke om det skal bli flertall for en avtale mellom ulike grupperinger i Kirkemøtet. Derfor bør det vurderes om valget av en bestemt lederkandidat kan legges inn som en forutsetning for en avtale. Dersom den ikke skulle bli valgt, faller avtalen, og de øvrige medlemmene av Kirkerådet må velges gjennom vanlig flertallsvalg.

Björgvin bispedømmeråd uttalte tilsvarende:

Vi ser argumentene for at ledervalg holdes utenfor avtalevalget, samtidig som ledervervet er en sentral del av en avtale. Det bør derfor vurderes om valg av avtalt lederkandidat kan legges inn som en forutsetning for avtalevalget. Da kan konsekvensen bli flertallsvalg om avtalt lederkandidat ikke blir valgt.

Fire høringsinstanser foreslår at leder av Kirkerådet bør velges for fire år, og at dette også bør gjelde for nestleder og resten av arbeidsutvalget. *Agder og Telemark bispedømmeråd, Tunsberg bispedømmeråd, Hovedorganisasjonen KA og Åpen folkekirke* gir alle uttrykk for dette. *Agder og Telemark bispedømmeråd* uttaler for eksempel følgende:

I dag velges leder av Kirkerådet for en periode på 2 år av gangen. Agder og Telemark bispedømmeråd mener at valgperioden bør endres til å være sammenfallende med øvrige medlemmer av Kirkerådet. 4 år bør derfor være valgperioden for Kirkerådets leder, noe som også bør gjelde for nestleder og resten av arbeidsutvalget.

KA uttaler:

KA støtter ikke at leder og nestleder velges for 2 år av gangen, men mener valgperioden bør være på 4 år også for disse, på lik linje med de andre medlemmene i KR.

De andre høringsinstansene har ikke uttalt seg om dette spørsmålet.

3.2.3 Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet opprettholder forslaget om at Kirkerådets leder velges gjennom en særskilt avstemning ved alminnelig flertall, og at lederen dermed holdes utenfor avtalevalget. Kirkerådet understreker samtidig at valget av leder vil skje før

avtalevalg, noe som innebærer at grupperingene som inngår en avtale om valg, selv kan legge inn som en forutsetning for en slik avtale at en bestemt lederkandidat velges. Om den avtalte lederkandidaten ikke blir valgt, kan konsekvensen bli at valget gjennomføres som flertallsvalg.

I høringsnotatet var ikke spørsmål om lengden på valgperioden for leder tatt opp. I høringen er det likevel enkelte høringsinstanser som har foreslått å utvide leders valgperiode fra to til fire år, men de fleste høringsinstansene har ikke tatt stilling til spørsmålet. Valgperioden av leder er både regulert i valgreglene og i forskrift om regler for Kirkerådets virksomhet § 1. Valgperioden til lederen av Kirkerådet samsvarer dessuten med valgperioden til hhv. lederen av Mellomkirkelig råd og lederen av Samisk kirkeråd. En eventuell endring av valgperioden til leder av Kirkerådet krever etter Kirkerådets syn en nærmere vurdering. Kirkerådet opprettholder derfor sitt forslag om at leder velges for to år.

For øvrig opprettholder Kirkerådet forslaget om valg av Kirkerådets leder.

3.3 Valg av leke medlemmer – avtalevalg, forholdsvalg eller flertallsvalg

3.3.1 Innledning

Kirkerådet hadde i sak KM 10/22 lagt til grunn at det beste vil være at valgreglene inneholder en åpning både for avtalevalg og forholdsvalg. Hvis de ulike listene som er representert i Kirkemøtet, kan bli enige om gjennomføringen av valget, kan valget av Kirkerådet gjennomføres som avtalevalg. Hvis det ikke er tilstrekkelig oppslutning om avtalevalg, vurderte Kirkerådet på det tidspunktet at valget ville kunne gjennomføres som forholdsvalg (listevalg). For å ta høyde for en situasjon hvor det eventuelt ikke er flere lister i Kirkemøtet, antok Kirkerådet samtidig at det kan være hensiktsmessig å videreføre en mulighet for flertallsvalg.

Når det i høringsnotatet ble foreslått å åpne for at de leke medlemmene kan velges ved enten avtalevalg, forholdsvalg eller flertallsvalg, er det fordi det ikke er gitt at tilstrekkelig mange av Kirkemøtets medlemmer vil kunne bli enige om en avtale om en felles innstilling etter reglene om avtalevalg. Da ville det være nødvendig å kunne gjennomføre valget enten som forholdsvalg eller som flertallsvalg.

3.3.2 Nærmere om avtalevalg ved valg av leke medlemmer

Forslag i høringsnotatet

Avtalevalg er en valgform hvor grupperinger i Kirkemøtet kan gå sammen om et felles forslag til én, helhetlig innstilling som ivaretar en forholdsmessig sammensetning av grupperingene ved valget av leke medlemmer. Den godkjennes i sin helhet av Kirkemøtet med et kvalifisert flertall. Valgformen gir mulighet til å sikre at ulike grupperinger blir forholdsmessig representert i organet, uten at det er flertallet som avgjør hvem som skal bli representert fra mindretallet.

Avtalevalg benyttes også ved kommunestyrets valg av blant annet formannskap eller folkevalgte organer i kommunen, jf. kommuneloven § 7-7. Ved avtalevalg i kommunestyret er det krav om enstemmighet for at avtalevalg skal gjennomføres. Hvis ett medlem krever det, skal valget gjennomføres som forholdsvalg. Dette

vurderes som for strengt for Kirkemøtets del. Det vil kunne oppfattes som urimelig om ett medlem kan hindre avtalevalg dersom de øvrige 115 medlemmene ønsker det. Samtidig bør det være krav om kvalifisert flertall for å kunne gjennomføre et avtalevalg. Hvis det hadde blitt satt et krav om alminnelig flertall, ville det gitt et flertall en enda større mulighet til å avgjøre hvilke medlemmer som blir valgt, enn om det gjennomføres en avstemning etter de ordinære reglene. Det kan fastsettes et kvalifisert flertall på for eksempel 2/3 eller 3/4, for at avtalevalg skal gjennomføres. Det foreslås derfor et krav om at det bør være 2/3 flertall om å gjennomføre valget som avtalevalg. Høringsinstansene bes om å vurdere om 2/3 flertall er riktig nivå, eller om kravet til avtalevalg bør ha enda større oppslutning for å kunne gjennomføres.

Ved avtalevalg etter kommuneloven er det fastsatt at valget gjennomføres på grunnlag av en innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer. Det foreslås at varamedlem for lederen også inkluderes særskilt her. I regelverket er det ikke tatt stilling til hvem som har ansvar for å utarbeide innstillingen. Det vurderes som at det heller ikke for Kirkemøtets del vil være nødvendig å regulere; dette er noe som grupperinger i Kirkemøtet er best egnet til å finne ut av uten nærmere regulering. Det vil være tilstrekkelig at innstillingen legges frem av et medlem av Kirkemøtet med forslagsrett. Hverken Kirkemøtets nominasjonskomité eller Kirkemøtets valgkomité vil ha oppgaver i forbindelse med utarbeidelsen av en slik innstilling. I prinsippet innebærer dette at det kan fremmes flere innstillinger av medlemmer og representanter med forslagsrett, men som følge av at det er et krav om 2/3 flertall, må det forutsettes at forslagsstillerne som legger frem et forslag til innstilling, har bred støtte i Kirkemøtet.

Det er et spørsmål om det bør regelfestes at hvert forslag skal inneholde representasjon fra hvert bispedømme, jf. kapittel 2 over. Her er det to alternativer som Kirkerådet ba høringsinstansene om å vurdere særskilt:

- *Alternativ 1:* Det regelfestes at hvert forslag *skal* inneholde minst et medlem og et varamedlem fra hvert bispedømme, slik at alle bispedømmene blir representert når det gjennomføres avtalevalg.
- *Alternativ 2:* Det innføres ikke et krav om geografisk representasjon. Det innebærer at det blir opp til gruppene som går sammen om innstillingen, å ivareta geografisk representasjon i den grad de ønsker.

En kunne også ha vurdert om det skulle foreslås å regelfeste et krav om at ulike *regioner* skal være representert i innstillingen. Det vil imidlertid medføre kompliserte vurderinger av hvilke bispedømmer som naturlig vil høre til ulike regioner. Det kan også antas at Kirkemøtet, og gruppene i Kirkemøtet, uansett vil være opptatt av å ivareta representasjon fra hele landet.

I høringsnotatet ble det forutsatt at et avtalevalg må oppfylle de kravene til representasjon av menn og kvinner og ungdomsrepresentasjon som ellers er fastsatt i regelverket. Det innebærer at det vil være et krav om at innstillingen må inneholde minst 40 prosent kvinner og 40 prosent menn og – om mulig – minst 20 prosent unge under 30 år. Det er nødvendig å ta et forbehold om «om mulig» fordi det kan tenkes at det ikke er nok innvalgte medlemmer i Kirkemøtet under 30 år til å oppfylle et slikt krav. Om det er nok innvalgte medlemmer under 30 år, innebar forslaget i høringsnotatet at innstillingen *må* inneholde så mange kandidater under 30 år.

Når det gjelder utformingen av innstillingen ellers, vil det være opp til grupperingene å bli enige. Kirkerådet legger til grunn at grupperingene blir enige seg imellom om

hvor mange mandater, fra hvilke bispedømmer de enkelte mandatene skal komme og kjønnsfordeling grupperingene mellom, for å tilfredsstille kravene til innstillingen. Ut over det vil det være opp til den enkelte grupperingen selv å bestemme hvem av sine egne medlemmer som skal fylle plassen. Kirkerådet legger også til grunn at gruppene i forbindelse med utarbeidelsen av innstillingen sikrer at medlemmene så langt som mulig får et varamedlem fra sin egen gruppe. Samtidig kan det tenkes eksempler hvor en gruppe kan tenke seg å få en vara fra en samarbeidende gruppe, f.eks. hvis gruppene har inngått listesamarbeid ved valget til Kirkemøtet, eller at en gruppe som inngår i avtalevalget, kun har ett mandat i Kirkemøtet. Gruppene vil selv kunne ta hensyn til slike eksempler i forbindelse med utarbeidelsen av innstillingen.

De samiske representantene fra de tre nordligste bispedømmene og døvemenighetenes representant i Kirkemøtet kan i dag velges til Kirkerådet som leke medlemmer, men disse representantene er ikke valgt inn fra noen gruppering. Dersom disse skal bli representert, må grupperingene eventuelt ta dem med inn i innstillingen.

Kirkerådet foreslår etter dette følgende to alternative bestemmelser om avtalevalg:

<i>Alternativ 1 – med geografisk krav</i>	<i>Alternativ 2 – uten geografisk krav</i>
<p>§ 3-2. Avtalevalg <i>Kirkemøtet kan med 2/3 flertall vedta at valg av de leke medlemmene til Kirkerådet, utenom leder, skal foregå som avtalevalg.</i> <i>Valget gjennomføres på grunnlag av en innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer, inkludert varamedlem for Kirkerådets leder. Innstillingen skal inneholde et medlem og et varamedlem fra hvert bispedømme, og det kan angis hvilken gruppe medlemmene representerer.</i> <i>Innstillingen skal inneholde minst 40 prosent kvinner og minst 40 prosent menn. Så langt det er mulig, skal den også inneholde en andel kandidater under 30 år på minst 20 prosent.</i> <i>Innstillingen vedtas med 2/3 flertall av Kirkemøtet.</i></p>	<p>§ 3-2. Avtalevalg <i>Kirkemøtet kan med 2/3 flertall vedta at valg av de leke medlemmene til Kirkerådet, utenom leder, skal foregå som avtalevalg.</i> <i>Valget gjennomføres på grunnlag av en innstilling med forslag til medlemmer og varamedlemmer, inkludert varamedlem for Kirkerådets leder. Det kan angis hvilken gruppe medlemmene representerer.</i> <i>Innstillingen skal inneholde minst 40 prosent kvinner og minst 40 prosent menn. Så langt det er mulig, skal den også inneholde en andel kandidater under 30 år på minst 20 prosent.</i> <i>Innstillingen vedtas med 2/3 flertall av Kirkemøtet.</i></p>

Høringsinstansenes syn

Alle høringsinstansene som uttaler seg til spørsmålet, støtter forslaget om å innføre en mulighet til å gjennomføre avtalevalg. Agder og Telemark bispedømmeråd begrunner dette med at «Avtalevalg vil være den mest hensiktsmessige valgform å benytte ved sammensetningen av Kirkerådet». Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste uttaler tilsvarende:

Valg av leke medlemmer må sikre størst mulig representativitet i forhold til sammensetningen av Kirkemøtet. Vi mener dette best kan bli ivaretatt ved avtalevalg.

De fleste av høringsinstansene som uttaler seg om avtalevalg, støtter forslaget om 2/3 flertall. Det gjelder *Bjergvin bispedømmeråd, Nidaros bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop og bispedømmeråd, Stavanger bispedømmeråd, Åpen folkekirke og Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste. Hamar bispedømmeråd, Tunsberg bispedømmeråd* og *Hamar kirkelige fellesråd* går derimot inn for 3/4 flertall. Tunsberg bispedømmeråd uttaler:

Dersom en bestemmer, slik det er foreslått i høringsnotatet, at det er tilstrekkelig med 2/3 flertall for å vedta avtalevalg, så kan en nokså stor gruppe delegater settes utenfor avtalen. Tunsberg bispedømmeråd støtter forslaget om at det skal åpnes for avtalevalg for å sikre bredest mulig representasjon i Kirkerådet, men at 3/4 av Kirkemøtets representanter må stille seg bak et slikt forslag da vi mener 2/3 er for lite.

Stavanger bispedømmeråd, Hamar bispedømmeråd, Møre bispedømmeråd, Nidaros bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop og bispedømmeråd, Tunsberg bispedømmeråd, Fagforbundet teOLOgene, Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste og Sund sokneråd går inn for at alternativ 1, hvor det fastsettes et geografisk krav. Det vil si at det regelfestes et krav om at innstillingen må inneholde [minst] et medlem og et varamedlem fra hvert bispedømme.

Agder og Telemark bispedømmeråd, Oslo bispedømmeråd, Birkenes kirkelige fellesråd og Åpen folkekirke mener derimot at det ikke trenger å være et geografisk krav. *Åpen folkekirke* uttaler:

Åpen folkekirke, Bønnelista og representanter for nominasjonskomiteenes lister gjorde vinteren 2020 et forsøk på å få til en avtale. Det var flere grunner til at Åpen folkekirke ikke gikk videre i dette arbeidet, men prinsippet om at alle bispedømmer skulle være bydde på flere utfordringer. Når det gjelder representasjon, støtter vi alternativ B om at det ikke innføres krav om geografisk representasjon ved avtalevalg. Vi er derimot kritiske til å begynne med en ny geografisk inndeling i «region». Den norske kirke bør ikke begynne å bruke andre inndelinger enn sokn, prosti og bispedømme. Selv om Åpen folkekirke mener at geografisk representasjon ikke skal være et krav, vil vi understreke at det er et viktig perspektiv og at grupperingene bør strekke seg langt for å sikre at alle bispedømmer er representert.

Oslo bispedømmeråd presiserer at spørsmålet om geografisk representasjon må være opp til avtalepartene.

Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste uttaler:

En innstilling bør tilstrebe at det blir medlem(er) under 30 år, men vi tenker det er vanskelig å sette dette som et absolutt krav. Med utvidelse av antall leke representanter tenker vi at geografisk representasjon, med minst én fra hvert bispedømme, kan opprettholdes som krav til innstillingen. Det velges varamedlem til det enkelte medlem, så langt som mulig fra egen gruppering.

Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet viser til at det var bred oppslutning om forslaget, og Kirkerådet opprettholder derfor forslaget om å innføre en mulighet for avtalevalg. Kirkerådet mener det må være et geografisk krav om at innstillingen må inneholde minst ett medlem og ett varamedlem fra hvert bispedømme, i tråd med alternativet om et krav om geografisk representasjon. I lys av tilbakemeldingene fra høringsinstansene, opprettholder Kirkerådet forslaget om 2/3 flertall. For øvrig opprettholder Kirkerådet forslaget sitt til bestemmelser om avtalevalg.

En høringsinstans har tatt til orde for at en bør tilstrebe at det blir medlemmer under 30 år, men mener at det er vanskelig å sette dette som et absolutt krav. Resten av høringsinstansene har støttet forslaget. Kirkerådet har etter en nærmere vurdering kommet til at kravet bør være mindre absolutt. Kirkerådet foreslår derfor å presisere at det «skal tilstrebnes at [innstillingen] også inneholder en andel kandidater under 30 år på minst 20 prosent». Kirkerådet foreslår tilsvarende krav i paragrafen om valgliste ved flertallsvalg.

3.3.3 Nærmere om forholdsvalg ved valg av leke medlemmer

Forslag i høringsnotatet

Det forventes at det vil være ulike grupper innvalgt i Kirkemøtet etter kirkevalget i 2023. Når Kirkerådet tidligere har blitt valgt gjennom flertallsvalg, innebærer det at flertallet av medlemmene i Kirkemøtet har kunnet bestemme hvem som skal sitte i Kirkerådet. Et alternativ til dagens ordning er en valgordning som bygger på prinsippet om forholdsvalg, hvor ulike lister blir forholdsmessig representert. Kirkerådet ga i høringsnotatet uttrykk for at det burde åpnes for forholdsvalg til Kirkerådet, dersom valget ikke blir gjennomført som avtalevalg.

Særlig om kravet til at alle bispedømmene skal være representert i Kirkerådet ved forholdsvalg

Arbeidsgruppe 3 under Müller-Nilsen-utvalget drøftet ulike måter for forholdsvalg til Kirkerådet, se kapittel 8.5.4. I den forbindelse vises det særlig til følgende vurderinger:

Forholdsvalg er en modell som er komplisert å forene med at alle bispedømmene skal være representert. Ved å bygge videre på eksempelet i 8.3.4.1 kan dette illustreres.

I dette eksempelet skulle det velges elleve leke medlemmer ved forholdsvalg, hvor det var tre grupper i Kirkemøtet. Gruppe A fikk mandat nr. 1, 3, 6, 8, 9 og 11, totalt seks mandater. Gruppe B får mandat nr. 2, 4, 7 og 10, totalt fire mandater. Gruppe C får mandat nr. 5, ett mandat.

I dette eksempelet er det tre grupper i Kirkemøtet, og hver av dem stiller liste ved valget av Kirkerådet. Hva skjer hvis alle tre listene har listetopper fra samme bispedømme, for eksempel Oslo? Da vil i utgangspunktet gruppe A få inn sin kandidat fra Oslo fordi de får mandat nr. 1, mens gruppe B og C sine listetopper vil falle ut fra Kirkerådet, fordi Oslos plass allerede er fylt. Mandat nr. 2 går til gruppe B, hvor nr. 2 på listen kommer fra Borg. Gruppe A og C vil dermed ikke kunne være representert fra Borg. Mandat nr. 3 går til gruppe A, fra Bjørgvin. Slik fortsetter det til gruppe C får mandat nr. 5. Det kan

imidlertid tenkes at C kun har innvalgte kirkemøtemedlemmer fra de bispedømmene som allerede har blitt kåret. For at gruppe C skal kunne bli representert, vil man da måtte gå opp igjen til det mandatet fra bispedømmet hvor gruppe C har et innvalgt medlem fra. Det vil innebære at det vil være lite forutberegnelighet for de enkelte grupperinger hvem de kan regne med å få valgt inn i Kirkerådet, og de kan ende med at listetoppene ikke blir representert, med unntak av den største grupperingen.

Dette viser at kombinasjonen av forholdsvalg og at hvert bispedømme skal være representert, vil medføre en komplisert valgordning hvor det vil være vanskelig å forutse resultatet på kandidatnivå, ut over at de ulike grupperingene vil være forholdsmessig representert» (86–87).

Arbeidsgruppe 3 konkluderte derfor med følgende:

Dette kan tilsi at hvis det skal være forholdsvalg, bør kravet om at hvert bispedømme skal være representert i Kirkerådet fjernes. Arbeidsgruppen mener i den sammenheng at det vil være et viktigere hensyn å ta at Kirkerådet gjenspeiler meningene i Kirkemøtet (substansiell representasjon), enn at Kirkerådet gjenspeiler geografiske hensyn (deskriptiv representasjon).

At alle bispedømmer skal være representert i Kirkerådet, er et viktig hensyn som Kirkemøtet tidligere har fremhevet. I en landsdekkende folkekirke er det et viktig anliggende at alle landsdeler og bispedømmer er representert i det øverste utøvende organet. Dette hensynet må veies opp mot hensynet til at de ulike gruppene skal være representert i Kirkerådet på et forutsigbart vis, og at gruppene i størst mulig grad får mulighet til å bli representert av listetoppene sine. Avtalevalg og flertallsvalg vil kunne legge til rette for at alle bispedømmer blir representert, men et slikt krav vil være lite forenlig med ordningen for forholdsvalg. Det vurderes derfor som nødvendig å fjerne kravet om at alle bispedømmer skal være representert, i de tilfellene det gjennomføres et forholdsvalg.

Valgordningen vil bli komplisert og lite forutsigbar for medlemmene i Kirkemøtet, om det skal gjennomføres forholdsvalg kombinert med kravet om at hvert bispedømme skal være representert i Kirkerådet. Et alternativ til å oppheve kravet om at alle bispedømmer skal være representert i Kirkerådet ved forholdsvalg, vil være at det ikke åpnes for forholdsvalg. Da vil de to andre valgformene stå igjen: avtalevalg eller flertallsvalg.

Dersom det innføres en mulighet for forholdsvalg, innebærer forslaget at det ikke vil være et krav om representasjon fra alle bispedømmene. Det betyr at det vil bli opp til gruppene i Kirkemøtet å ivareta en geografisk representasjon i Kirkerådet gjennom sine listeforslag.

Særlig om metode for valgoppgjøret

Arbeidsgruppe 3 har pekt på at forholdsvalg til Kirkerådet kan benytte den samme metoden for valgoppgjør som ved valg av Kirkemøtet (St. Lagues metode), den metoden som benyttes ved offentlige valg (St. Lagues modifiserte metode) eller den metoden som benyttes ved forholdstallsvalg til formannskap etter kommuneloven (d'Hondts metode). Arbeidsgruppe 3 anbefalte at den samme metoden som benyttes ved valget av Kirkemøtet, også bør legges til grunn ved valget av Kirkerådet. Forslaget til regelverk er i tråd med dette.

Det er et særlig spørsmål om det skal være mulighet for medlemmene av Kirkemøtet til å rette på stemmesedlene når det gjennomføres forholdsvalg, for eksempel ved å gi tilleggsstemme til noen kandidater. En adgang til å rette på stemmesedlene vil gi Kirkemøtets medlemmer større innflytelse på valget av medlemmer i Kirkerådet, på bekostning av gruppenes muligheter til å styre hvem som skal bli valgt inn fra sin gruppe. For at valget ikke skal bli for komplisert foreslås det at det ikke skal være adgang til å gjøre endringer på stemmesedlene.

Forslaget til regler som ble utarbeidet i høringsnotatet bygde ellers på reglene om forholdsvalg i folkevalgte organer i kommunen:

§ 3-3. Listeforslag ved forholdsvalg

Forholdsvalg foregår på grunnlag av lister med forslag til kandidater. Listene skal være innlevert til Kirkerådet på forhånd. Grupper som er representert i Kirkemøtet, kan bare levere ett listeforslag hver. Antall navn på listen kan være dobbelt så høyt som antall medlemmer som skal velges. Kandidater fra en gruppe kan bare føres opp på gruppens listeforslag eller på en fellesliste som utgår fra flere grupper.

Hvert listeforslag skal så langt det er mulig sikre at kvinner og menn er representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på den enkelte listen. Så langt det er mulig skal den også inneholde en andel kandidater under 30 år på minst 20 prosent.

Listeforslaget skal være underskrevet av minst ett medlem den gruppen som fremmer forslaget. Den som underskriver forslaget, må være medlem av Kirkemøtet.

§ 3-4. Valgoppgjør ved forholdsvalg

Ved valgoppgjøret fordeles de leke medlemsplassene på de ulike listene etter hvor mange stemmesedler hver liste har fått, ved bruk av delingstall 1, 3, 5, 7 osv. Hvis flere lister har samme kvotient, tilfaller plassen den av listene som har fått flest stemmer. Har listene fått like mange stemmer, avgjøres valget ved loddtrekning.

Når det er avgjort hvor mange medlemsplasser en liste vil få, pekes medlemmene fra den enkelte listen ut i den rekkefølgen de står oppført på det innleverte listeforslaget.

Hvis en liste får minst fire medlemmer i Kirkerådet, skal hvert kjønn så langt det er mulig være representert med minst 40 prosent fra listen. Får listen to eller tre medlemmer i Kirkerådet, skal begge kjønn så langt det er mulig være representert fra listen. Viser det seg at utpekingen etter andre ledd vil føre til at kravene i første eller andre punktum ikke blir oppfylt, skal kandidater fra det underrepresenterte kjønn rykke opp på listen inntil kravet er oppfylt.

Hver liste skal tildeles ett varamedlem for hvert medlem. Varamedlemsplassene fordeles i samsvar med andre og tredje ledd.

Høringsinstansenes syn

Det er ikke alle høringsinstanser som har kommentert eksplisitt forslaget om å åpne for forholdsvalg. *Bjergvin bispedømmeråd, Oslo bispedømmeråd, Tunsberg bispedømmeråd, Åpen folkekirke og Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste støtter at det kan gjennomføres som forholdsvalg. Hamar bispedømmeråd, Møre bispedømmeråd, Nidaros bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop og bispedømmeråd og Hamar kirkelige fellesråd mener derimot at det inntil videre*

ikke skal åpnes for forholdsvalg, fordi det ikke sikrer geografisk representasjon.
Hamar bispedømmeråd uttaler:

Hamar bispedømmeråd støtter inntil videre ikke at det åpnes for forholdstallsvalg når dette ikke kan kombineres med en videreføring av ordning med geografisk representasjon fra alle bispedømmer.

Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste uttaler:

Vi gir vår tilslutning til at kravet om at hvert bispedømme skal være representert ikke kan være et absolutt krav ved forholdsvalg. Når det er ønskelig med bred representasjon, helst fra alle bispedømmer, vil forholdsvalg til KR være en «nødløsning».

Valgoppgjør: Vi er enige i at samme metode som benyttes ved valget av Kirkemøtet også legges til grunn ved valg av Kirkerådet (St. Lagues metode). Vi støtter forslaget om at det ikke gis anledning til å gjøre endringer på stemmesedlene.

Tunsberg bispedømmeråd uttaler:

Forholdstallsvalg er en kjent valgform som på mange måter sikrer både fler- og mindretall på en god måte. I høringsnotatet stilles det spørsmål om en ved forholdstallsvalg skal kunne endre på valglistene ved styrking, kumulering e.l.

Slik Tunsberg bispedømmeråd forstår det, handler forholdstallsvalg i denne omgang om at de ulike valggruppene i Kirkemøtet lager sine prioriterte lister. Det synes da å være lite hensiktsmessig at de samme personene som står bak listene også ved valget skal kunne endre sine prioriteringer. Valglistene ved forholdstallsvalg bør derfor ikke kunne endres.

Bispedømmerådet er oppmerksom på at innføring av forholdstallsvalg kan innebære at det blir umulig å opprettholde kravet om geografisk sammensetning av Kirkerådet. Dette må en derfor jobbe videre med.

Kirkerådets vurderinger

Som Kirkerådet viste til i høringsnotatet, må spørsmålet om en skal åpne opp for forholdsvalg, vurderes i sammenheng med hvilke krav man setter til at hvert bispedømme skal være representert i Kirkerådet. Kirkerådet vurderer at det ikke er praktisk forenlig med forholdsvalg og prinsippet om at hvert bispedømmeråd skal være representert i Kirkerådet. På bakgrunn av innspillene i høringen som vektlegger viktigheten av geografisk representasjon i Kirkerådet, har Kirkerådet derfor kommet til at det ikke bør åpnes for forholdsvalg på nåværende tidspunkt. Kirkerådet har ikke fremmet paragrafene om forholdsvalg som var sendt på høring, som en del av sitt forslag.

3.3.4 Nærmere om flertallsvalg ved valg av leke medlemmer

Forslag i høringsnotatet

En bestemmelse om flertallsvalg av leke medlemmer til Kirkerådet må anses som en beredskapsbestemmelse. I høringsnotatet pekte Kirkerådet på at dette først og fremst vil være aktuelt hvis det ikke gjennomføres avtalevalg eller forholdsvalg. Det må derfor først avklares om det er kandidater som fremmer forslag om avtalevalg. Hvis det ikke er tilfelle, viste Kirkerådet i høringsnotatet til at det må avklares om det gjennomføres forholdsvalg. Dersom ingen grupper i Kirkemøtet fremmer forslag til lister ved forholdsvalg, må det gjennomføres flertallsvalg. Det forutsetter i så fall at det må være valgkomiteen som fremmer innstilling på bakgrunn av en prosess under Kirkemøtet.

Den gjeldende ordningen er en flertallsvalgordning med to valgoganger. Dette er begrunnet i at en slik ordning legger til rette for at Kirkemøtet kan ivareta sine målsetninger om at det skal være minst 40 prosent av hvert kjønn og minst 20 prosent under 30 år i Kirkerådet, ved at det får mulighet til å se an valgresultatet fra andre valgogang før de siste medlemmene velges. Dersom Kirkerådet etter den første valgogangen ligger an til å få overrepresentasjon av ett kjønn, og manglende representasjon av unge under 30 år, vil Kirkemøtet få anledning til å avgi stemmer på kandidater som vil kunne gjøre Kirkerådet mer balansert, jf. sak KM 07/19.

Siden ordningen med flertallsvalg er en beredskapsbestemmelse som antas å få liten praktisk betydning, vil det være et alternativ at ordningen med flertallsvalg forenkles, slik at det ved flertallsvalg kun gjennomføres én valgogang (Alternativ 1). Dette alternativet vil forenkle både regelverket og valggjennomføringen.

Et annet alternativ vil være å videreføre muligheten for å gjennomføre to valgoganger ved flertallsvalg, slik at om lag halvparten av medlemmene velges i en valgogang, hvorpå den andre halvparten velges i en annen valgogang, slik ordningen er i dag (Alternativ 2). Kirkemøtet har tidligere lagt vekt på at denne ordningen gir Kirkemøtet mulighet til å se an valgresultatet fra den første valgogangen før de siste medlemmene, og dermed i større grad mulighet til å unngå overrepresentasjon av et kjønn eller manglende representasjon av unge under 30 år.

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å fastsette at flertallsvalget av leke medlemmer gjennomføres sammen med flertallsvalget på prest og lek kirkelig tilsatt, jf. nedenfor.

Høringsinstansenes syn

Det var bred oppslutning blant høringsinstansene om å videreføre muligheten til å gjennomføre flertallsvalg. Det var bred støtte til å videreføre dagens alternativ med to valgoganger (alternativ 2) blant de høringsinstansene som uttalte seg i spørsmålet. *Åpen folkekirke* uttaler at dersom valget:

gjennomføres som flertallsvalg, mener *Åpen folkekirke* at valget av de folkevalgte medlemmene gjennomføres som i dag, ved at leder velges først og de resterende medlemmene velges i to valgoganger, sammen med prester og lek kirkelig tilsatt.

Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste uttaler:

Et flertallsvalg forutsetter at ulike grupperinger / personer i Kirkemøte har tillit til hverandre. Det vil svekke Kirkerådets legitimitet som representativt organ om et organisert flertall skulle «ta alle plasser». Vi anbefaler at man

viderefører muligheten for å ha to valgomganger ved flertallsvalg, slik det er nå. (Alternativ 2)

Kirkerådets vurderinger

På bakgrunn av høringen går Kirkerådet videre med alternativ 2, hvor de leke medlemmene av Kirkerådet velges i to valgomganger. Muligheten til å gjennomføre valget som flertallsvalg i to omganger blir ekstra viktig når det ikke foreslås å åpne for forholdsvalg.

3.4 Nærmere om flertallsvalg ved valg av prester og lek kirkelig tilsatt

3.4.1 Gjeldende rett

Etter gjeldende regler er det fastsatt at alle prester og lek kirkelig tilsatte i Kirkemøtet er å anse som kandidater til Kirkerådet. Prestene og lek kirkelig tilsatt velges samtidig med Kirkerådets øvrige medlemmer, utenom leder, fordelt på to valgomganger. Først velges fem leke medlemmer, lek kirkelig tilsatt og to prester. Deretter velges de resterende fem leke medlemmene og to prester.

3.4.2 Forslag i høringsnotatet

Spørsmålet om ordningen for valg av prest og lek kirkelig tilsatt vil måtte utformes noe forskjellig, avhengig av det overordnede valget om antall prester som skal sitte i Kirkerådet. I regelutkastet i høringsnotatet var det forsøkt å ta høyde for dette ved at antallet prester settes i klammeparentes for å synliggjøre at regelen vil måtte utformes noe forskjellig, avhengig av antall medlemmer.

I utgangspunktet legges det til grunn at både prestene/presten og lek kirkelig tilsatt i de nye reglene bør velges som medlemmer i en valgomgang. Deretter bør det velges varamedlemmer i en annen valgomgang. De som får flest stemmer innenfor sin kategori, er valgt.

Hvis valget av leke medlemmer gjennomføres som flertallsvalg, bør både de leke medlemmene, prest og lek kirkelig tilsatt velges som medlemmer sammen med de leke medlemmene. Om flertallsvalget av leke medlemmer gjennomføres som én valgomgang, velges prestene/presten og lek kirkelig tilsatt i samme valgomgang. Om flertallsvalget av leke medlemmer gjennomføres som to valgomganger, bør lek kirkelig tilsatt og halvparten av prestene velges i første valgomgang, og de resterende prestene i andre valgomgang. Hvis det kun velges én prest, jf. alternativ D ovenfor, bør lek kirkelig tilsatt velges i en omgang og presten i den andre omgangen. Her er det en del ting som avhenger av hverandre og må ses i sammenheng.

Deretter bør det velges varamedlemmer i en annen valgomgang.

3.4.3 Høringsinstansenes syn

Det var bred støtte i høringen til å gjennomføre valg av prest, eventuelt prester, og lek kirkelig tilsatte som flertallsvalg.

3.4.4 Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet opprettholder forslaget om å gjennomføre valget av prest, eventuelt prester, og lek kirkelig tilsatt som flertallsvalg. Den nærmere utformingen av reglene må ses i sammenheng med antallet medlemmer en faller ned på, og valgformen for valget av de leke medlemmene av Kirkerådet. Kirkerådet anbefaler at det velges to prester og en lek kirkelig tilsatt.

I utgangspunktet legges det opp til at prestene og lek kirkelig tilsatt velges som medlemmer i en valgomgang, hvis valget av leke medlemmer gjennomføres som avtalevalg. Hvis valget av leke medlemmer gjennomføres som flertallsvalg, bør både de leke medlemmene, prest og lek kirkelig tilsatt velges som medlemmer sammen med de leke medlemmene. Om flertallsvalget av leke medlemmer gjennomføres som to valgomganger, bør lek kirkelig tilsatt og en prest velges i første valgomgang, og den siste presten i andre valgomgang.

3.5 Nominasjonskomiteens rolle etter nye regler

3.5.1 Gjeldende rett

I dagens ordning velger det siste Kirkemøtet i perioden en nominasjonskomité. Bispedømmerådene sender forslag til nominasjonskomiteen, og nominasjonskomiteen utarbeider på denne bakgrunnen en valgliste til Kirkemøtet. Etter gjeldende regler er det fastsatt at bispedømmerådene i de tre nordligste bispedømmene *bør* foreslå minst en same blant de tre leke medlemmene de skal foreslå.

3.5.2 Forslag i høringsnotatet

Nominasjonskomiteen fremmer også forslag til medlemmer av Mellomkirkelig råd, Den norske kirkes klagenemnd og Den norske kirkes kontrollutvalg. Kirkemøtet velger også en valgkomité på sitt første møte i perioden, som forbereder andre valg og leder gjennomføringen av valgene på Kirkemøtet.

Forslagene i høringsnotatet om å åpne for avtalevalg, forholdvalg eller flertallsvalg ved valget av de leke medlemmene betyr i praksis at nominasjonskomiteen ikke lenger vil ha en rolle med å forberede valget av de leke medlemmene. Det vil først bli klart om det ikke blir avtalevalg eller forholdvalg på et sent tidspunkt, noe som tilsier at det blir valgkomiteen som under Kirkemøtet eventuelt må forberede et flertallsvalg. Fordi det følger av reglene at alle prester og alle leke kirkelig tilsatte er kandidater til valget av prester og lek kirkelig tilsatt, trenger man heller ikke en nominasjonskomité for å forberede valget av disse medlemmene til Kirkerådet.

I praksis innebærer det at det kun gjenstår at nominasjonskomiteen har ansvaret for å forberede ledervalget til Kirkerådet. Med ulike grupperinger i Kirkemøtet vil det være nærliggende at valgkomiteen vil kunne ta ansvaret for å ta imot og legge frem forslag på lederkandidater for Kirkemøtet. Det kunne tilsi at nominasjonskomiteen ikke videreføres. Samtidig har nominasjonskomiteen som nevnt også ansvaret for å forberede valget av Mellomkirkelig råds medlemmer fra Kirkemøtet, Den norske kirkes klagenemnd og kontrollutvalget. Dette kan tale for at nominasjonskomiteen videreføres. I forslaget til regler i høringsnotatet er nominasjonskomiteen inntil videre foreslått videreført:

Kirkemøtet velger en nominasjonskomité på sitt siste møte i bispedømmerådernes valgperiode. Nominasjonskomiteen skal bestå av tre leke medlemmer, en lek kirkelig tilsatt og en prest. En av disse skal være under 30 år. Komiteen velger selv leder. En tilsatt i Kirkerådets sekretariat er sekretær for komiteen.

Bispedømmerådene kan komme med forslag til lederkandidater overfor nominasjonskomiteen.

Ved nyvalg og suppleringsvalg innenfor Kirkerådets valgperiode skal Kirkemøtets valgkomité fungere som nominasjonskomité for valget. Nyvalg i valgperioden skal skje dersom Kirkerådets leder eller Kirkerådet har gått av etter at et mistillitsforslag har fått flertall i Kirkemøtet. Suppleringsvalg er valg til en plass som står ubesatt.

Ved nyvalg ville Kirkerådet etter forslaget i høringsnotatet kunne velges basert på avtalevalg, forholdvalg eller flertallsvalg. Det er først dersom nyvalget av Kirkerådet eller Kirkerådets leder gjennomføres som flertallsvalg, at valgkomiteen vil få en rolle.

Kirkerådet foreslo i høringsnotatet å presisere at suppleringsvalg gjennomføres som flertallsvalg. I praksis gjennomføres det suppleringsvalg når det er en varaplass som står ubesatt. Det vil ikke være mulig å gjennomføre forholdvalg når det kun er én plass som står ubesatt, og det antas at det ikke er like hensiktsmessig å gjennomføre et avtalevalg når det er snakk om én varaplass. Hvis varaplassen det er snakk om, kommer fra en gruppe som er valgt inn gjennom avtalevalg eller forholdvalg, antok Kirkerådet i høringsnotatet at Kirkemøtet vil sikre at en kandidat fra den aktuelle gruppen blir valgt i suppleringsvalget.

3.5.3 Høringsinstansenes syn

Nidaros bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop og bispedømmeråd, Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste og Hamar kirkelige fellesråd går inn for å videreføre nominasjonskomiteen inntil videre. *Nord-Hålogaland biskop og bispedømmeråd* uttaler:

Nominasjonskomiteen bør videreføres siden det er flere utvalg som skal settes sammen, blant andre Mellomkirkelig råd, Kontrollutvalget og Klagenemda for kirken.

Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste uttaler:

Vi støtter forslaget om at kirkemøtets nominasjonskomitee fortsetter, men med de begrensninger som er omtalt i høringsnotatet.

Bjørgvin bispedømmeråd, Hamar bispedømmeråd, Tunsberg bispedømmeråd og Åpen folkekirke mener at det ikke er hensiktsmessig med en nominasjonskomité lenger. *Tunsberg bispedømmeråd* uttaler:

Tunsberg bispedømmeråd mener det er viktig å forenkle regelverket for de kirkelige organer mest mulig, og forutsatt at en åpner for avtalevalg og/eller forholdstallsvalg av Kirkeråd, så er det ikke lengre hensiktsmessig både med en nominasjonskomite og en valgkomite. En bør derfor utrede konsekvensene nærmere av å avvikle nominasjonskomiteen.

Åpen folkekirke uttaler:

Åpen folkekirke ser ikke behovet for at det skal velges en nominasjonskomité. Dette ansvaret kan grupperingene i KM og valgkomiteen ivareta.

3.5.4 Kirkerådets vurderinger

Siden saken har vært på høring, har Kirkerådet foreslått for Kirkemøtet å oppheve reglene for Den norske kirkes kontrollutvalg, noe som ytterligere reduserer behovet for en egen nominasjonskomité.

Kirkerådet har kommet til at det ikke bør videreføres regler om en egen nominasjonskomité i reglene for valg av Kirkerådet. Når hovedbegrunnelsen for en slik bestemmelse ligger i at en nominasjonskomité må forberede valget av andre organer enn Kirkerådet, vurderer Kirkerådet at dette heller bør reguleres i Kirkemøtets forretningsordens bestemmelse om valgkomité. Dagens bestemmelse i lyder som følger:

§ 3-5. Protokollkomité og valgkomité

I det første møte i perioden velges for fire år medlemmer av protokollkomité, valgkomité og Kirkemøtets øvrige komiteer.

Blant Kirkemøtets medlemmer velges tre medlemmer til protokollkomiteen og fem medlemmer til valgkomiteen, alle med personlige varamedlemmer.

Protokollkomiteen skal

1. Se til at ingen vedtak lider av innholdsmessige feil.
2. Se til at alle vedtak er truffet i samsvar med forretningsordenens bestemmelser og at også andre saksbehandlingsregler er fulgt, slik at vedtakene ikke lider av tilblivelsesfeil.
3. Etter alle plenumssesjoner hvor det er fattet vedtak, gjennomgå og signere vedtakene.
4. Ved Kirkemøtets avslutning foreta en samlet gjennomgang av Kirkemøtets vedtaksprotokoll og eventuelt godkjenne den i henhold til Kirkemøtets forretningsorden, jf. § 1-7.

På et tidlig tidspunkt under Kirkemøtet drøfter protokollkomiteen, referentene og Kirkemøtets sekretariat de praktiske rutinene for arbeidet.

Kirkerådet foreslår et tillegg om valgkomiteens rolle i forberedelsen av valg til Kirkemøtets første møte i påfølgende valgperiode som et nytt sjettede ledd:

Valgkomiteen forbereder valg av Mellomkirkelig råd og Den norske kirkes klagenemnd til Kirkemøtets første møte i påfølgende valgperiode.

Når det gjelder valget av leder, foreslår Kirkerådet av praktiske grunner at det er bispedømmerådene som kan fremme forslag til leder til valgkomiteen, i stedet for til nominasjonskomiteen, se forslaget til § 2-1.

Endringer i Kirkemøtets forretningsorden krever 2/3 flertall, jf. Kirkemøtets forretningsorden § 8-2.

3.6 Kjønnbalanse i Kirkerådet

3.6.1 Forslag i høringsnotatet

Müller-Nilsen-utvalget foreslo at kvinner og menn skal være representert med minst 40 prosent i Kirkerådet etter valgoppgjøret. Gjeldende regler fastsetter at kvinner og menn skal være representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på valglisten, men det er ikke en garanti for at Kirkemøtet faktisk velger minst 40 prosent av hvert kjønn.

I høringen til Müller-Nilsen-utvalgets rapport delte høringsinstansene seg i tre grupper i spørsmålet om krav til balanse mellom kvinner og menn i Kirkerådet. Drøyt fire av ti hadde ingen merknad til spørsmålet, mens de øvrige delte seg i to omtrent jevnstore grupper, hvor nesten tre av ti mener kravet enten må være minst 40 prosent kvinner og menn i Kirkerådet etter valgoppgjøret, eller minst 40 prosent kvinner og menn på valglisten.

Med både muligheten for avtalevalg, forholdsvalg og flertallsvalg er det ulike muligheter for hvordan kjønnsbalanse kan ivaretas ved valget av de leke medlemmene.

- Ved avtalevalg foreslås det å fastsette et krav om at innstillingen skal inneholde minst 40 prosent av hvert kjønn.
- Ved forholdsvalg foreslås det en mekanisme som både sikrer kjønnsbalanse fra de enkelte listene på listeforslagene og etter valgoppgjøret.
- Ved flertallsvalg foreslås det å videreføre kravet om at valglisten skal inneholde minst 40 prosent av hvert kjønn, men at det ikke fastsettes bestemmelser om at dette skal gjelde etter valgoppgjøret.

Det presiseres at reglene om kjønnsbalanse er gjort gjeldende for de leke medlemmene, dvs. ikke for prest og lek kirkelig tilsatt. Vurderingen er at det vil være vanskelig å utforme regler som kan ta hensyn til en eventuell underbalanse av ett kjønn når man ser hele Kirkerådets sammensetning som en helhet. Det legges i den forbindelse også vekt på at Kirkerådets sammensetning i stor grad har ivaretatt en kjønnsbalanse, uten nærmere regler om dette.

3.6.2 Høringsinstansenes syn

Flere høringsinstanser ga generelle kommentarer om viktigheten av å ivareta kjønnsbalanse. *Bjergvin bispedømmeråd* uttalte for eksempel: «Det er viktig å ivareta at det blir god kjønnsbalanse i kirkerådet på samme måte som ved valg til andre råd og utvalg i Den norske kirke». *Hamar bispedømmeråd* støtter «at det regelfestes at innstillingen til valg skal medføre en kjønnsbalanse på minimum 60/40 (...)». *Interesseforening for Nominasjonskomiteens liste* uttaler:

Vi er enige i alt det skal være minst 40 % fra begge kjønn i innstillinger / forslag til valg, men at det ikke fastsettes bestemmelser om dette etter valgoppgjøret – heller ikke ved forholdsvalg.

Åpen folkekirke hadde en litt mer utfyllende uttalelse:

Det er viktig å ivareta en god kjønnsbalanse ved valg til Kirkerådet, på samme måte som ved valg til andre råd og utvalg i Den norske kirke. Åpen folkekirke støtter vurderingene som blir gjort i høringsnotatet angående disse spørsmålene. Samtidig ønsker vi å problematisere bruken av mann og kvinne i vurderingen av kjønns mangfold i valg til KR. Er det juridisk kjønn vi skal legge til grunn, eller kjønnsidentitet. Og på hvilken «kvote» skal en transperson velges? Dette er noe vi forventer at Kirkerådet jobber videre med,

for det er flere hensyn det kan være viktig å ivareta ved valg til Kirkerådet, enn kun å telle antallet menn og kvinner.

3.6.3 Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet opprettholder forslagene som skal ivareta kjønnsbalanse ved valg av Kirkerådet.

Når det gjelder bruken av formuleringen «kvinner og menn», viser Kirkerådet til Kirkemøtets behandling av valgregler i Kirkemøtet 2019, jf. sak KM 7/19. I forslaget fra Kirkerådet til Kirkemøtet, lå det inne en formulering om at «Nominasjonskomiteen skal sikre at hvert kjønn er representert med minst 40 prosent blant de foreslåtte kandidatene på valglisten». Komiteen valgte å erstatte formuleringen «hvert kjønn er representert med minst 40 prosent» med formuleringen «kvinner og menn er representert med minst 40 prosent», noe som ble vedtatt av Kirkemøtet 2019. Ved utarbeidelsen av nye regler, har Kirkerådet lagt til grunn den begrepsbruken Kirkemøtet 2019 valgte, selv om bruken av begrepet *kjønn* er betegnelsen som benyttes i annet lov- og regelverk.

På generelt grunnlag følger det av alminnelig lovgivning at det er det juridiske kjønn som skal legges til grunn ved anvendelse av forskrifter, jf. lov 17. juni 2016 nr. 46 om endring av juridisk kjønn § 6. Av dette vil det derfor følge at det er det juridiske kjønn som avgjør hvilken kvote en transperson skal velges på.

3.7 Andre bestemmelser

3.7.1 Forslag i høringsnotatet

Kirkerådet foreslo ellers i hovedsak å videreføre andre bestemmelser i dagens valgforskrift, både når det gjelder nyvalg, suppleringsvalg, valgkomiteens rolle, stemmelikhet, fratredelse og mindre endringer. Bestemmelsen om at Kirkerådets medlemmer og varamedlemmer må være medlemmer av Kirkemøtet, foreslås også videreført.

3.7.2 Høringsinstansenes syn

Det var få høringsinstanser som har kommentarer til forslaget om å videreføre disse nevnte bestemmelsene i dagens valgforskrift. *Gjøvik kirkelige fellesråd* uttaler likevel:

Det stilles spørsmål om KR medlemmer og varamedlemmer må være medlemmer i KM. Det mener vi er selvsagt og at den bestemmelsen må opprettholdes. KR er et råd som styrer kirken mellom kirkemøtene og må derfor bestå av medlemmer fra KM.

3.7.3 Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet opprettholder disse forslagene.

4 Endring i virksomhetsreglene for Kirkerådet

4.1 Forslag i høringsnotatet

I forlengelsen av forslaget til endring i valgreglene foreslår Kirkerådet også en endring i virksomhetsreglene for Kirkerådet. I *forskrift om regler om formene for bispedømmerådets virksomhet* er det fastsatt at «[b]ispedømmerådet kan bare gjøre gyldig vedtak når biskopen (eventuelt fungerende biskop) og minst fem andre medlemmer er til stede og gir stemme i saken», jf. § 5.

Tilsvarende bestemmelse finnes ikke i virksomhetsreglene for Kirkerådet. Kirkerådet foreslår å fastsette at Kirkerådet bare «kan gjøre gyldig vedtak når *preses (eventuelt fungerende preses)* og minst halvparten av medlemmene, eller lovlig innkalte varamedlemmer, er til stede og avgir stemme i saken». Dette som et uttrykk for samvirkeprinsippet mellom tjenesten med ord og sakrament og valgte representanter for medlemmene («embete og råd»), for å tydeliggjøre at rådet ikke kan fatte vedtak uten at preses deltar. Forslaget til bestemmelse bygger på ordlyden i virksomhetsreglene for bispedømmerådet.

4.2 Høringsinstansenes syn

Det er bred støtte i høringen til forslaget om å fastsette at Kirkerådet ikke vil være vedtaksdyktig med mindre preses er til stede ved behandlingen. Det var ingen høringsinstanser som gikk imot dette forslaget.

Oslo bispedømmeråd støttet forslaget, men ba samtidig «om at risikoen for ikke å kunne fatte vedtak i en krisesituasjon, blir nærmere utredet».

4.3 Kirkerådets vurderinger

Kirkerådet viser til at et krav om at preses må være til stede for at rådet skal kunne fatte vedtak, må ses i sammenheng med at det enten er preses selv eller den som fungerer som preses som må være til stede i Kirkerådet for at Kirkerådet. I de fleste tilfeller vil enten preses eller fungerende preses kunne være til stede slik at rådet får treffe vedtak. Ved behov vil det være mulig å treffe et vedtak om at møtet i Kirkerådet gjennomføres som fjernmøte, dersom det er nødvendig for at visepreses på kort varsel å tre inn som fungerende preses. Kirkerådet antar at dette vil være tilstrekkelig til å håndtere de fleste krisesituasjoner, men det gir samtidig en større mulighet for at rådet ikke vil kunne være vedtaksdyktig i krisesituasjoner der fungerende preses ikke er tilgjengelig, f.eks. i forbindelse med lengre reiser e.l. hvor preses er i funksjon.

Kirkerådet opprettholder likevel forslaget.

5 Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Kirkerådet foreslår at regelendringene skal tre i kraft straks. Når det fastsettes en regelendring om at Kirkerådets sammensetning endres, har Kirkerådet lagt til grunn at sammensetningen endres fra og med at det gjennomføres et nytt valg eller et nytt valgoppgjør. Det innebærer at det sittende Kirkerådet er i virksomhet med nåværende sammensetning inntil det gjennomføres et nytt valg av Kirkerådet i 2024.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Antallet medlemmer i Kirkerådet vil ha betydning for kostnader i forbindelse med gjennomføring av møter, herunder reiseutgifter, overnatting, tapt arbeidsfortjeneste og møtegodtgjørelse. I gjennomsnitt anslås det at utgiftene per medlem er ca. kr 55 000 per år (inkludert tapt arbeidsfortjeneste). Kostnadene man har ved dagens sammensetning, inkludert deltakelsen til de tre lederne av Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd og Den norske kirkes ungdomsutvalg, er anslått til ca. kr 1 045 000 per år. Leder av Kirkerådet holdes da utenom.

Ved en videreføring av samme antall medlemmer som i dag, vil kostnadene videreføres på samme nivå som tidligere.